LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VIII, NUMS. CLIX i CLX, MAIG - XVI, MCMXXII

Número solt, 50 cèntims.

SUMARI

El Sant Jordi d'En Canyellas, per R. RUCABADO.—Una col·lecció clàssica: (La «Fundació Bernat Metge»), per CRISTÒFOR DE DOMÉNEC.—Europa, Amèrica, Orient: Fets i idealismes *(continuació)*, per R. GAY DE MONTELLÁ.—Aportacions: (Del llibre *Evolució de la poesia catalana)*, per JOAN ARÚS.—Poesia catalana: Els madrigals de Fil·lis i Dartée.—La cançó trista, per RICARD PERMANYER.—Sota l'ombra d'una arbreda, per JOAN MALAGARRIGA.—Lírica italiana: Esforç inútil. —Desconhort.—Dansa definitiva de l'ànima lleu en l'èter.—Anhels, de CESARINO GIARDINI, per JOAN MALAGARRIGA, *trad.*—Els llibres.—Les Revistes.

ADMINISTRACIÓ: CORTS CATALANES, 613 - BAIXOS

BARCELONA

LA REVUE DE GENEVE

Paraît tous les mois, sur 160 pages in-8° au minimum

Internationale mais non internationaliste intersociale mais non socialiste, la *Revue de Genève* est une revue de liaison intellectuelle et de documentation originale. Seule, elle joue ce rôle nécessaire à une époque qui, après tant de bouleversements, réclame qu'on reconstruise.

Ella contient des œuvres d'imagination, des études de caractère général, des essais politiques, historiques, critiques; des «chroniques nationales» lesquelles sont rédigées par des ressortissants des pays dont elles traitent; enfin une «chronique internationale» consacrée à retracer les efforts des peuples, non plus pour s'affirmer, mais pour s'entendre les uns les autres. On y trouve l'analyse des grands problèmes qui se posent à toutes les nations en commun, la libre discussion des diverses institutions universelles dont Genève est le siège, le compte rendu de l'activité internationale dans le monde entier.

La *Revue de Genève* compte parmi ses collaborateurs: MM. Maurice Barrès, René Boylesve, Georges Duhamel, Edouard Estaunié, Georges Eekhoud, Elie Faure, Daniel Halévy, Emile Henriot, Edmond Jaloux, Camille Mauclair, Pierre Mille, Edmond Pilon, Henri de Régnier, Jean Richard-Bloch, Jules Romains, André Suarès, J. J. Tharaud, Albert Thibaudet, Benedetto Croce, G. Ferrero, Piero Jahier, G. Papini, Vifredo Pareto, G. Prezzolini, Joseph Conrad, Thomas Hardy, George Moore, Bernard Shaw, J. Zangwill, John Erskine, Charles Macfarland, E. Curtius, F. W. Förster, Freud, H. Kessler, Heinrich Mann, W. Rathenau, J. Redlich, Maxime Gorki, Kouprine, Remisov, Sologoub, J. Bojer, Geijerstamm, Per Hellstroem, Jules Andrassy, Fr. Riedl, J. de Voinovitch, Andreades, N. Jorga, Ad. Salazar, Alfonso Reyes, Miguel Unamuno, etc., ainsi que les écrivains suisses les plus importants.

On s'abonne à la *Revue de Genève*, 46, rue du Stand, Genève (Editions *Sonor*), et chez les principaux libraires

	Un an	Six mois	Prix du numéro
Suisse	**Fr. 36.—**	**Fr. 19.—**	**Fr. 4.—**
Etranger (argent suisse)	» **44.—**	» **23.—**	» **4.50**

EDITORIAL CATALANA, S. A.

La Veu de Catalunya.—Agricultura.—Biblioteca Literària.—D'aci d'allà.—Economia i Finances.—Biblioteca Catalana

ENCICLOPÈDIA CATALANA

VOLUMS PUBLICATS

I.—**La crisi del règim,** per *A. Rovira i Virgili.*
II.—**Exploració polar,** per *William S. Bruce,* traducció de *Carles Riba.*
III.—**Roma,** per *W. Warde Fowler,* traducció de l'anglès, per *J. de Fontcuberta.*
IV.—**Filosofia crítica** (volum doble), curset donat a l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1917, per *R. Turró.*
V.—**Astronomia,** per *Arthur R. Hinks,* traducció de l'anglès, per *A. Desvalls* i *C. Riba.*
VI.—**Nacionalisme.** Textos extrets dels llibres, escrits i discursos de N'*Enric Prat de la Riba.* Tria, sistematització i pròleg de *A. Rovira i Virgili.*
VII.—**Aritmètica Mercantil** (vol. dob.), per *Emili Vallès.*
VIII.—**El règim Jurídic de Catalunya,** per *Martí Esteve.*
IX.—**Gramàtica Francesa** (vol. dob.), per *P. Fabra.*
X.—**El Municipi Modern,** per *F. Culi Verdaguer.*
XI.—**Doctrina Estètica del Dr. Torras i Bages,** per *Mn. C. Cardó.*
XII.—**Piscicultura,** per *J. Maluquer.*
XIII.—**El Papat i els temps moderns,** per *W. Barry,* traducció de l'anglès, per *J. Carner.*
XIV.—**El Renaixement,** per *E. Sichel,* traducció de l'anglès, per *J. March.*
XV.—**La Civilització Bizantina,** per *P. M. Bordoy-Torrents.*
XVI.—**Prehistòria Catalana** (volum doble), *per P. Bosch Gimpera.*
XVII.—**Història d'Anglaterra,** per *A. F. Pollard,* traducció de l'anglès, per *J. de Fontcuberta.*
XVIII.—**Història de Rússia** (volum doble), per *A. Rovira i Virgili.*
XIX.—**L'antic Orient,** per *D. G. Hogarth,* traducció de *J. March.*
XX.—**Economia Política,** (volum doble), per *S. J. Chapman,* traducció de *Manuel Reventós.*
XXI.—**Els Jocs Olímpics,** per *J. Elias,* il·lustracions de *J. d'Ivori.*
XXII.—**Història de l'Art (Egipte),** volum doble, il·lustrat, per *Joaquim Folch i Torres.*
XXIII.—**Apunts de la Flora Medicinal de Catalunya,** pel *Dr. J. Calicó* (volum doble).
XXIV.—**Napoleó i el Món** (vol. doble), per *Frederic Camp.*
XXV.—**El descobriment d'Africa,** per *Sir H.H. Johnston,* traducció de M. Sabat (volum doble).
XXVI.—**Islamisme** per *D. S. Margoliauth,* traducció de *P. Bergos,* volum doble.

Cada volum val DUES pessetes (els volums dobles compten per dos)

Si necessita algun esclariment respecte a n'aquesta o altra de les nostres publicacions, escrigui avui mateix

EDITORIAL CATALANA - Escudellers, 10 bis, etl. - Barcelona

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY VIII — NÚMS. CLIX i CLX — MAIG I - XVI - 1922

El Sant Jordi d'En Canyellas

Botant d'optimisme d'abril, el Sant Jordi d'En Canyellas fa l'entrada inaugural de les estampes populars en colors, nou art o nova indústria que infanta Catalunya. Un gran boix colorit a mà, del tipus i el gust de la tradició espinalenca, ben coneguda pel feliç autor que en hora molt bona ens ha transplantat un brot de l'antiga i ufana planta lorenesa. Com un gegant moresc precedeix la Custòdia a les processons de juny, ha ballat al davant d'aquest Sant Jordi un faune vell i barbut, obrint la marxa.

Plaudite cives! Ja es de carn nostre somni. De carn de paper i boix, i tinta fresca i aixerida coloraina. Sí, sí, és això ço que volíem, és això ço que demanàvem. No els déus com a l'Egipte, sinó les il·lusions ens neixen de debò a l'hort de casa, en aquesta beneïda terra dels catalans.

Ja que aquesta nova filla del geni català que es diu Imatge Popular Colorida ens és advinguda, i abans del que pensàvem, obligats hi som a donar-li la mà i que creixi força. La seva perfecció està en la multiplicació. Quan hi hagi mil boixos originals omplint un milió de fulles que els nois duguin a escola o pengin enquadrades als escons dels més remots casals de les comarques més llunyes, llavors celebrarem el triomf, la plenitud, la vera i reexida realitat humana pel bateig de la qual avui sonen les cloques.

La imatge popular que en altres mercats aconseguí la plenitud artística després d'una lenta evolució industrial i arribà a ésser bella després de moltes dotzenes d'anys, tal volta una centúria, que era ja del poble, aquí sortí bella abans d'ésser popular. Hem de fer, en certa manera, «la popularització des de dalt».

Armes al coll i endavant! siga com siga. Jo una vegada més m'endreço des d'aquí als que puguin, i d'una manera especial senyalo, *nominatim*, a l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, al Foment de Pietat Catalana, a la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, a la Comissió d'Educació General de la Mancomunitat de Catalunya, i els demano que es fixin en aquestes dues formoses imatges que ha dibuixat, gravat, il·luminat i editat En Joan Canyellas, il·lustrades amb poesies d'En Josep M. de Sagarra. Que ho relacionin amb les auques en colors d'Epinal i de Munich, i que considerin la immensitat del camp d'acció, acció pedagògica, litúrgica, cultural, política, patriòtica, moral, oberta de bat a bat a la intervenció de les imatges, exactament com aquestes que ha llançat en coratjosa sembra el jove professor de l'Escola del Treball.

Tot aquell qui compri, pel seu gust, per sa casa, per sos infants, aquesta virolada fulla de Sant Jordi, tan gustosa, tan xamosa, tan catalana, i aquí es pot ben dir, tan europea, farà quelcom més que proveir-se d'un objecte bell, noble, religiós i patriòtic: podrà permetre's la satisfacció d'ajudar una mica a pendre arrel una de les indústries, una de les arts que més profit i més glòria poden donar a Catalunya.

R. Rucabado

Una col·lecció clàssica

(LA "FUNDACIÓ BERNAT METGE")

I. — Hom pot parlar d'*una* cultura catalana? — Es un estranger obligat, per ventura, de dir: *la* cultura catalana? — *Tenen*, els mateixos catalans, *dret* d'exclamar: *nostra cultura?* — O, en altres termes: — la suma de les utillades, estilitzades, valors catalanes originals, és *ja* prou considerable per a poder afirmar l'existència i la visible independent personalitat mental — dintre de les nocions de la pensa — d'una cultura catalana?

***

II. — Malgrat precipitades afirmacions d'un dia; malgrat bellament il·lusoris raonaments exposats, un temps, de bona fe i amb suficiència; malgrat els meritoris esforços de cinquanta anys ençà; malgrat l'aport formidable dels antics catalans i les obres dels actuals — a sincerament i nuament parlar, — una cultura original catalana encara no existeix. (Cultura no és tradició, com creuen els superficials galantitzadors de les coses superficials de la pensa. Les coses de la superfluïtat, són ben altrament donadores.) La veritable honesta franquesa catalana, així parla.

***

III. — No és permés negar que en certs autors de la pensa, els catalans d'avui poseeixen el que podria dir-se un principi de fonament de nacional cultura. Però per a els altres, els catalans, per a subvenir a llurs necessitats culturals, deuen de recórrer als forasters — sobretot en ciència. — I d'aquí que l'actual cultura catalana, viu completament invertebrada, sense harmònica coordinació encara. Aquesta *tràgica* realitat l'experimenten dolorosament a la pràctica els joves, impossibilitats d'estudiar *en català* — per manca d'autors, — potser i exactament, les coses més interessants, les qüestions més profundes, els problemes més torbadors i transcendentals de la humanitat pensant i actuadora que fa la civilització.

***

IV. — Tota obra o empresa que tendeixi a redimir els catalans del jou avui forcívol dels pobles de gran cultura, serà sempre doblement meritívola tasca: farà pàtria i cultura — no solament cultura. Perquè tota exaltació de cultura que no sia avui ensems exaltació patriòtica, és un suicidi: és conduir la jovenesa catalana a aquesta quieta i estranya anarquia de la impotència, que acorda la nul·litat, el descontentament i la negació dels esforços. Es a dir, la cultura per la cultura mena la joventut a la infecunditat. I així devenen els joves veritables *deracinés*, inútils com a homes i com a ciutadans catalans. — L'actual cultura catalana no és prou rica per a permetre's el luxe d'un excés de *dilettanti* contemplatius.

***

V. — Tota la cultura catalana d'ara i en molt temps no pot ésser d'altre que *instrument* — tallat i modelat per a assegurar el triomf de la catalanitat. Si, demés, és d'una gran valor científica o artística, excel·lentment aplicable, utilitzable per altres grups humans —nosaltres no solament no ens hi podem refusar, sinó que amaríem que així fos per cada una de les troballes de la catalana cultura. No és clara la pràctica política, la *policia íntima* del concepte?

***

VI. — En aquest sentit, a Catalunya, apart individuals incursions i benemèrits esporàdics exercicis; apart col·lectives modestíssimes realitzacions — més lloables pels intents que no pas pels fruits, — encara no s'ha fet res: — l'equivocada direcció de la tasca política consumint fins avui les energies que a la veritable obra de catalanitat calien. Uns il.lusoris drets polítics — que hom pren i no demana — han absorbit la braor que a vera cultura, que a vera real política catalana pertanyien. Aquests són els fets.

***

VII. — Els professionals de la cultura a Catalunya, ablació feta de les excepcions, han viscut i actuat, fins, a 1922, d'espatlles a la realitat, ignorants dels interessos immediats, inaplaçables, de la catalanitat. L'estètica i la cultura foranes eren com a grans luxosos paravents que no els hi deixaven veure que podien dirigir-se a un gran poble. — Així és

d'eixorca l'obra, filla de l'inconscient caprici, de les dèries professionals, dels jaients personalíssims d'aquests senyors supernacionalitzats, decadentment anacionals! — En el fons, són preferibles els enemics nats — que mai no endormisquen amb femellismes civilitzats de paradisos artificiosos. — Malsortosament, aquests, en el camp cultural, són els fets.

***

VIII. — Calia que comencessin a la fi, els catalans, a reaccionar i a edificar d'una manera ordenada, severa, profunda, científica, orgànica i patriòtica, en absolut garantida; calia despendre's de les parves, fantàstiques o egòlatres inspiracions individuals o de l'instant; calia una revisió de les valors actuals catalanes, exercida delicadament, no amb una crítica, sinó amb un fet model — inici i llevor d'altres possiblement fecunds: — aquest fet és el que serà realitzat per la «Fundació Bernat Metge», primera obra seriosa cultural del Renaixement català.

***

IX. — La «Fundació Bernat Metge» és, a més d'una obra necessària a la cultura catalana, la promesa d'una pura festa de l'esperit. Es encara la prova de com són dignes els catalans d'eixir de l'actual *Bildung*, per a ascendir a cultura pròpia, i d'aquesta, a una probable civilització mediterrània. La «Fundació Bernat Metge», traduini al català a tots els clàssics greco-llatins, permetrà el revetllament de vells meravellosos instints de ponderació, de *satis*, de sentit de la tragèdia; començarà el guariment d'aquest mal gust psicològic, vera malaltia que res té que veure amb el del color cridaire, un vers curt o un vestit mal tallat, però que desaparta d'aquell noble gust per l'art de les *enormes* virtuts de l'heroisme i de la saviesa.

***

X. — La «Fundació Bernat Metge» permetrà encara un considerabilíssim *estalvi* i extendrà llurs benifets fins als menys capacitats. La fidel, quasi literal, traducció catalana dels clàssics, al costat del texte original, farà que no sien, com avui, bo i inasequibles. Així, el català que ami estudiar-los per a — com hem dit altra part — gaudir, utillar-se, disciplinar-se i saquejar-los garbosament després — no per a imitar-los, ni embaboiar-se en excessives admiracions estancadores, — ja no deurà recórrer a cultures de forania — si, com no és habitud, no és prou fort per a dialogar amb l'original mateix. I el lector guanyarà encara en europeïtat.

***

XI. — Quina alegresa divina llegir en un català escollit i força normal, aquells prodigis clàssics! — Quina joia poder conversar amb Lucà, Horaci, els grans historiadors llatins — amos de la concisió — i amb els primers pares de l'Església — aquells homes terriblement inspirats, dominants, capturadors! — Si ha d'ésser afalagador per un català llegir els unicíssims tràgics grecs i els filòsofs i aquell «Misopogon» de Julià Emperador, com si haguessin estat escrits en l'idioma de Catalunya! Què de ricor d'aristocràcia de la pensa — aixemorant silenciosament, diariament, continuament, la viva correntia de la catalanitat, — transfigurant-la, fent-li remontar el seny minço i fatal... heroitzant-la, divinitzant-la, ultra-humanitzant-la! Què d'opcions per l'avenir! Què d'alta bellesa, llunya de ruralitats i snobismes, d'acadèmies i d'ignares excessives confiances en mànegues de camisa!

***

XII. — Altra cosa no objectaríem a Joan Estelrich — aquest formidable home de realitzacions d'ideal, director de la «Fundació» — que la llargada de la tasca, el temps. Trenta anys semblen necessaris per a la total publicació dels trescents volums clàssics. Trenta anys! Temps de la nova guerra europea; temps dels innenarrables nous invents; temps de la definitivació reial de les troballes que avui només se sospiten; temps, potser encara curt, estret, per a començar a contenir i viure el veritable esbadellament de Catalunya; temps... Oh què en són de *temps-dolor* 30 anys! Aquest temps durant, no deuria encara ésser possible el completar la gran obra de Joan Estelrich, amb altres biblioteques?

***

XIII.—El nou poble català necessita aquestes coses i altres — com la mateixa vida, responsable potser d'una inefable missió. Existeix una pregunta-problema, tendra com un nadó, que nosaltres ens hem posat primer que ningú: «El català seria una *reserva* d'Europa — una reserva, com un nou llevat d'energies, de sentit de la salut, d'una nova valuació de les coses, — d'una nova mediterrània ponderació de la vida?» D'ésser així, hem de reconèixer que Europa s'hi prepara, calma, metòdica, mica *irònica*, però amb bella honestedat de temps.

CRISTÒFOR DE DOMÉNEC

Europa, Amèrica, Orient

FETS I IDEALISMES

(Continuació)

V

Una reacció històrica nacionalista i conservadora
La política antiwilsoniana

En els anals de la història política dels Estats Units, cap fet s'hi registra tan trascendental com la crisi constitucional provocada per l'actuació personal del president Wilson durant sa estada a Europa, recent termenada la guerra. Crisi doble, una constituïda per el conflicte entre el President i el Congrés, i altra constituïda per virtut de les idees i de les exigències que la guerra havia determinat en l'esperit del poble americà, idees i exigències cada cop més estretament nacionalistes, enfront de la tendència internacionalista atribuïda al President. Les dues crisis aparegueren definides en el mes de novembre de 1918, quan el President fou derrotat en les eleccions pel Congrés, i sota el pes de la formidable majoria obtinguda per Harding es trobà aislat, repudiat i condemnat fins per els seus amics. Les dues crisis varen precisar-se i determinar-se més encara durant la Conferència de París, quan el partit oposicionista es constituí com a representant i defensor dels interessos del poble americà, contra el qual se suposaven adreçades les intrigues wilsonianes, obrint-se una més vasta i més pregona desconfiança popular envers Europa.

El President era acusat de sacrificar a sa omnipotència i ideologia personal els interessos suprems del país. El seu projecte de Lliga de Nacions era considerat com l'encadenament de l'Amèrica en la política europea, davant de lo qual, els *leaders* republicans es resolgueren demanar ferma i decididament al President que retornés als principis tradicionals de la política americana proclamats per Wàshington i per Monroe: ço és, no contraure cap aliança amb l'Europa, no permetre que l'Europa s'immiscueixi en els afers del continent americà.

Per el poble americà podia significar la Lliga de Nacions una defensa contra una possible agressió anglesa, emperò de moment la gent pràctica veia solament la capitulació dels Estats Units, privats en lo futur de ses funcions autònomas mundials i llançats en el sistema de les aliances europees. La Lliga, demés, feria o menaçava una quantitat d'interessos locals. El Far West temia que pogués portar a una modificació de la llei sobre l'emigració asiàtica i demanava que fos afermat clarament el principi de què l'emigració asiàtica era una qüestió de política interna dels Estats Units. El Sud, en el qual Wilson tenia gairebé tota sa força electoral, temia que la Lliga plantegés un jorn el problema de la igualtat de les races i demanava un control sobre les condicions dels negres en les plantacions dels Estats meridionals. En fi, els Estats industrials refutaven qualsevulga idea de limitació del proteccionisme, que pugui ésser una natural conseqüència d'una intel·ligència universal d'Estats.

En resum, a la Lliga de Nacions ningú la volia a Nort-Amèrica. La gent volia que la pau es fes ràpidament; que l'Amèrica no s'interessés dels problemes territorials d'Europa, ja que era matèria considerada molt perillosa per el fet de què creava a favor d'Europa el dret d'interessar-se dels problemes territorials d'Amèrica; que es construís una gran marina mercant i s'armés a Amèrica d'una gran flota de guerra, a fi d'espolsar-se el control de la flota anglesa. Per contra, l'Amèrica era contrària al mandat dels Estats Units per l'Armènia, perquè d'intuïció veien la intervenció americana en els afers europeus. Eren contraris a la política wilsoniana sobre les masses obreres europees, perquè aquesta política tan afavorida per el President de posar la voluntat del poble enfront dels governs, havia d'afavorir el moviment bolxevista llançant a l'Europa damunt d'una nova crisi amb les conseqüències de clausura de mercats i de perills per l'éxit del reembors dels crèdits americans a Europa. N'eren contraris per el temor de veure romandre a Europa cert nombre de forces de l'exèrcit americà, i de contracop veure un jorn desembarcar a Amèrica, per posar ordre en qualsevulga republiqueta del Centre d'Amèrica, d'un cert nombre de regiments anglesos o francesos.

«Wilson — deia George Harvey en la seva *North American Review* — no representa i no

parla més per els Estats Units. Ell ha abandonat el nacionalisme i ha exposat l'internacionalisme. La seva Lliga o Associació de Nacions, vasta com el mateix món, i llunyana per conferir beneficis al país, no solament viola les tradicions del Pare de la República, sinó que, en qualsevol dels plans suggerits, no manca d'augmentar les nostres càrregues, donant un ventatge enorme a l'Alemanya, i en menor grau a l'Anglaterra, a la França, i a la Itàlia, com també als més petits Estats.» (*N. A. R.*, 1919, fascícul III, pàg. 294.)

***

No fou suficient la suggestió del senador Brandegee per l'inclusió entre els manaments de la Lliga de Nacions d'una clàusula relativa a la doctrina de Monroe. El Senat, en una resolució firmada per 39 senadors, desautoritzà la política wilsoniana, es declarà contrari a la Lliga de Nacions i posà ferma i inexorablement la qüestió del rígid interès americà a mantindre la doctrina de Monroe contra tota innovació desviadora.

Encara que Wilson hagués cedit renunciant al seu projecte de Lliga de les Nacions, l'oposició republicana no hauria acceptat la conciliació, per dues raons. Una de política interna, i era que els republicans, apoderant-se de l'Estat, tenien la seguretat mecànica d'abatre l'administració democràtica. I altra de política exterior. Perquè la política del President Wilson en la Conferència de la Pau apareixia fundada sobre una col·laboració amb l'Anglaterra, potser direm millor, *sobre una aliança amb l'Anglaterra*. Baix els símbols coneguts per doctrina de Monroe, Lliga de Nacions, pau universal, el problema que veritablement preocupava al nort-americà era el de les relacions dels Estats Units amb l'Imperi Britànic. La política del president Wilson era fundada sobre aquesta idea: la Lliga de Nacions no és altra que un mitjà qualsevulga per la creació d'una força mundial que impidesca a l'Anglaterra l'agredir a l'Amèrica abans que els Estats Units hagina complert els seus armaments navals, essent la pau universal la condició essencial d'aquesta força. Per això davant d'aquesta col·laboració britànica, la crítica antiwilsoniana era natural i totalment crítica antibritànica (1).

Els problemes estrictament americans del desenrotllo i augment de les marines de guerra i mercant, ensems que un desenrotllo de la força productiva del país; la política del control de les matèries primes i de l'exportació de productes americans organitzat amb ajuda de la Banca; els problemes de la llibertat estratègica de transportar la producció americana amb la flota autònoma des de les bases de l'Atlàntic a les del Pacífic, a través el mar Caribe, en el qual Anglaterra conserva encara les posicions militars decisives de les Indies occidentals, foren els *leid motifs* del moviment xenòfob que es dibuixà com una potent reacció en el cos social americà contra el britanisme, i que prestament donà lloc a la *política antiwilsoniana*.

***

Política antiwilsoniana que va creixent com les ondes concéntriques d'una superfície líquida, que surgeix potenta com reacció positiva contra la anomenada política generosa, sentimental i perillosa de l'expresident Wilson, capaç de proclamar davant de les masses exaltades d'Irlanda, d'Egipte, de la India, que «tots els grupus humans tenien el dret de governar-se a si mateixos».

Aquesta *autodeterminació* dels pobles, que califica d'inexacte i falaç Mr. Lasing, la proclamà Wilson en el Congrés de París, al preparar el *Covenant;* a l'establir, en Codi invariable, les obligacions dels Estats que formarien la Lliga. En la primera redacció del Pacte, l'article 10 obligava a les nacions contractants no solament a garantitzar-se mutuament la independència política i la integritat territorial contra possibles agressions externes, sinó també a realitzar canvis polítics en harmonia amb el principi de la lliure determinació, amb l'*interès manifest* dels pobles. Desaparegué la invocació d'aquell principi per ministeri de la diplomàcia escéptica i codiciosa i restà cru i escuet l'article 10, que semblava no gens menys contrari a l'orgullosa sobirania dels Estats forts.

Certament que el President oblidava sa doctrina quan negava a les nacions del Bàltic, a la Ucrània i a la Geòrgia el dret de disposar de si mateixes, en un afany de conservar l'existència de la Gran Rússia. Emperò, ja deia Horaci que el vell Homer a voltes dormitava. Així ho devien pendre el «Foreign Office» i el «Quai d'Orsay», que somreien desdenyosament boy escoltant les temptatives místiques d'instauració de pau del President americà.

Emperò la llavor era llançada. El wilsonisme era predicat en plena Irlanda i entre els hindus, egipcis, nacionalistes boers, mahometans de l'Africa septentrional, del Marroc i de Trípolit, dividint, anorreant, encenent guerres

(1) Sobre l'antagonisme històric entre Anglaterra i els Estats Units, deu consultar-se l'obra d'un C. Smith, *The wars beetween England and America*. Henry Holt: Nova York.

i rebelions i escampan per el món fams i misèries. Emperò ja es vesllumа algun èxit. A Irlanda, malgrat parlar fins ara Lloyd George com un Freitschke o com un Von Bernhardi, el principi de justícia triomfa ja amb el reconeixement de sa independència. Fins avui els antiwilsonians calificaven d'anàrquica la nova doctrina perquè amenaçava la unitat dels grans grupus i preparava l'adveniment d'una edat de fraccionament indefinit, de divisió sagnanta i continuada com un retorn al temps del feudalisme. Emperò avui per avui encara res es pot dir del resultat del wilsonisme. Qui sap si la vella Europa, sàvia, incrèdula, veurà florir la suau esperança dels somnis bíblics de pau, per la influència moral del gran poble americà, de l'esperit de la gran nació americana que després d'haver vençut als elements, d'haver multiplicat amb ub meravellós esforç les forces humanes, aspira a dominar les més velles i ancestrals passions, l'odi i les rancúnies dels pobles, engendradors de la Mort, de la Misèria i de la Destrucció.

VI

Evolució de la política presidencial
L'agressiu imperialisme americà gira l'espatlla a Europa
Manera de participar en la política europea

En triomfar l'elecció d'Harding, el poble americà i Europa varen preguntar-se amb quines bases seria reconstituït l'ordre polític perturbat per Wilson. Harding anava al poder com a quefe d'un partit conservador i com a restaurador de la política nacionalista dels Estats Units. Aquest partit i aquesta política disposaven en aquell temps, i disposen encara avui en els Estats Units, d'una potència quasi bé il·limitada. Recollidors de l'antiga tradició antibritànica, reforçaren aquesta tradició, denunciant al president Wilson i al Tractat de Versalles com dos instruments de l'imperialisme anglés, excitaren en el país un moviment xenòfob, defensaren el principi del sagrat egoisme nacional contra tot sacrifici en favor de l'Europa, i ensems el principi de l'ordre social contra tota influència bolxevista en la vida de la República.

En realitat, el fet a notar és que d'enllà de l'Atlàntic s'es format un grandiós imperi nacionalista, el qual està preparant i potser aportant tots els mitjans de què disposa amb el seu poderiu, contra un altre imperi. Si a molts pogué passar desapercebut el significat antibritànic de les eleccions senatorials de 1918, a ningú pogué sorprendre el caràcter antibritànic de la votació de 4 de novembre de 1920, l'aspecte intransigent de la nova política, que és basada en un aspecte francament nacionalista (1).

L'antibritanisme americà repercutia indubtablement a Europa, en quant baix aquesta base es constituïen els tractats marítims de les companyies de navegació alemanyes, els sindicats franco-americans del petroli i les aliances del cer i dels cotons.

Per altra banda, Harding feia sobre les àrdues qüestions dels deutes de guerra, del reconeixement dels bolxevistes, de la Lliga de Nacions i sobre els problemes nacionals de la política dels Estats Units, declaracions prou precises per a fer concebre de quina manera considerava aquells problemes. En quant als deutes de guerra, Harding pensava que els Estats Units podrien facilitar el pagament dels deutes de la guerra, emperò que no podien modificar el regisme proteccionista per ajudar a pagar a l'Europa. *Cada nació deu seguir el seu programa econòmic.* L'Amèrica seria, quan més, una generosa compradora dels productes europeus que no es trobessin en competència amb els americans, emperò no se li podria demanar que sospengués la seva activitat per facilitar als europeus la manera de pagar llurs deutes.

Referent a Rússia, el nou president, sense prendre cap empenyament sobre la política que adoptaria, declarava: «Els republicans entenem que la Rússia deu acomplir els seus destins. Si el seu poble creu poder despreciar les lliçons de la civilització, té el dret de fer les experimentacions que vullga, *emperò* l'Amèrica no tindrà cap relació amb Rússia fins i tant que el seu govern no provi la seva estabilitat, no hagi reconegut els compromisos jurídics internacionals, i no asseguri al món que la Rússia és disposada a reprendre el seu lloc en les relacions internacionals» (2).

Per ço que respecta a la Lliga de Nacions, Harding semblava disposat a acceptar-la transformada en Cort Suprema d'Arbitratge, talment com la planejava el senador Root, pressumpte secretari d'Estat del Govern Harding en ocasió de trobar-se a Londres, l'setiu de 1920. Amb referència a aquest projecte, deia el president Harding en un discurs: «Francament, jo dono el màxim valor a aquests sug-

---

(1) ...If England has built sys her shipping, for example, at the expense of other nations America will follow the same course, even if England's shipping suffers in consequence. That, from Mr. Harding's point of view, is not anti-English or inspired by and feeling of dislike towards England. It is simply the circumstance that has made England and America commercial rivals and forces them to engage in a struggle for the murtery.» *Morning Post*, 29 setembre 1920.

(2) *Westsminster Gazette*, 23 setembre 1920.

geriments, perquè vénen oferts—es referia el President a les idees de Lloyd George i de lord Grey, aprovant les idees del senador Root — amb esperit amigable i revelen un judici important del Món vell sobre la necessitat de corretgir, revisar i reconstruir» (1). Emperò és d'interès notar que Harding ha degut, obeint a la pressió de l'opinió pública, retirar-se a una posició més intransigent i formular una proposta d'associació internacional per evitar els conflictes, fórmula que sembla contenir la darrera evolució de la idea del senador Root.

***

Podem dir, resumint la política i la posició d'Amèrica vers Europa, la nova política americana ve bastida damunt de dos pivots fonamentalíssims: *conservadurisme* i *antibritanisme*.

Per l'americà no tenen cap valor les invitacions sentimentals, les apel·lacions humanitàries, les exaltacions altruistes, que pot formular-li l'Europa i cada un dels seus pobles. Aquesta tàctica té clos el període. Amèrica ha reaccionat, i no és ja la República generosa, lliberal i altruista disposada a passar els mars sacrificant-se per una ideal creuada. Avui sols té en el seu programa fórmules positives amb relació al seu pervindre econòmic, i una sola política. Aquesta política té per exponents, la indústria americana contra la indústria anglesa, la política dels conservadors americans contra la incertesa del govern *quasi tory, quasi lliberal, quasi laborista* del ministre Lloyd George; *la política de la flota americana contra la flota anglesa.*

Els Estats Units han retrobat el ritme imperial de la seva política, tantost Wilson va caure en les xarxes de la política anglesa. Els viaranys que traçà Roosevelt donen a la seva política un mur i una literatura, i així mateix Taft, dotant-la d'un organisme de defensa, apareixen desbrossats altra volta per a que l'Amèrica segueixi la seva ruta. De la qual ja és ben difícil que Europa la desviï.

***

Per nosaltres europeus, a l'examinar aquest caire polític de la gran nació, ens interessa conèixer en definitiva com pensa el nou president americà participar a la política europea.

Si considerem el grupu d'aconteixements que van des de la crisi anti-wilsoniana a la segona Nota de resposta del secretari Hugues al Govern germànic, podrem deduir-ne la tesi essencial que en el decurs d'aqueixos aconteixements es conté.

Els Estats Units no entenen desinteressar-se d'Europa, sinó solament no entrar en sa potica amb compromisos de naturalesa d'aquells que les potències europees assumeixen d'ordinari entre elles (com per exemple el Pacte de Garantia), o del gènere d'aquells establerts en el *Covenant* de la Lliga de Nacions. Els Estats Units entenen participar a la política europea amb idees propies i amb un programa propi. Tenen, com Anglaterra i com França, un problema europeu seu a resoldre, problema que no és estrictament militar com el dels francesos, ni estrictament polític com el dels anglesos, sinó que té una enquadratura i exigències precises. Es tracta per els Estats Units d'adquirir a Europa una base per sa expansió, base que no pot ésser Anglaterra, amb la qual es troba empenyada en aspra lluita comercial, que no pot ésser França amenaçada per la *revanche* alemanya i obligada forçosament a no acceptar cap obligació que ni de lluny pugui semblar compromís antibritànic. Serà potser la mateixa Alemanya vençuda i afeblida, enfront del problema de les reparacions i de la seva reconstrucció econòmica, amenaçada per la cobdícia dels banquers i comerciants anglo-saxons? Indubtablement seria l'Alemanya el país sobre el qual eventualment podria Amèrica desenrotllar una expansió directa vers l'*hinterland* oriental amb el doble fi de procurar-se la base d'expansió i assetjar un colp a la industria britànica.

Tornant i tornant sobre el problema, ens trobem altra volta enfront de l'antibritanisme. Els Estats Units tenen necessitat de participar en els afers d'Europa, necessiten mercats europeus, necessiten que Europa reconstitueixi ràpidament la seva vida econòmica, emperò per a totes aquestes exigències compten amb un programa propi i amb un pla, que fatalment convergeixen contra la potència financiera, industrial i marítima de l'Anglaterra.

Com se comprèn, aquesta posició americana ve a limitar greument la llibertat política de les nacions europees. França ve obligada a cedir als Estats Units sobre tots els punts del programa Harding, amb tal de salvar ço que pogué salvar del Tractat de Versalles. Emperò és indubtable que no pot empenyar-se en una política americana, perquè no és posible avui per avui sortir-se de l'òrbita britànica i menys empenyar-se en una política anti-britànica. Itàlia no posseeix sobre la política de col·laboració americana programa de cap mena. Solament una interessant

(1) *New-York Sun*, 29 agost 1920.

literatura nascuda de les iniciatives i temptatives de Nitti. Espanya ni tan solament literatura. Una declaració vaga i sentimental d'un expresident de Consell, feta amb ocasió de l'armistici i de trobar-se a París Wilson. I res més, perquè com es veu, inclòs això resulta ara que era inoportú.

VII

Triomf de la política americana en la Conferència de Washington Valor mundial de sa potència

Recordant l'interès i devoció que el president Roosevelt posà en oferir la intervenció americana com a àrbitre de la pau entre Rússia i Japó, ens serà fàcil compendre com Nort-Amèrica veia desviar-se el perill rus cap el nou adversari, que amb sa victòria s'interposava en el seu camí de dominació del Pacífic, incloint l'Austràlia, la Nova Zelanda i la costa oriental del continent asiàtic des de Java fins a l'Estret de Bering.

Espanya recorda el cop de mà de Nort-Amèrica a les illes Filipines que, una volta adquirides legalment en virtut de compra, foren artillades convenientment en previsió d'un atac japonés, i que han de rebre un jorn el primer xoc de les esquadres que operin en el mar Groc. De fet, les Filipines americanes es troben avui rodejades de territoris japonesos i a les quals, a no dubtar, més tard o més d'hora hauran de renunciar els americans. Recordem també el cop anexionista de les illes Hawai, convertint el port de les Perles (*Pearl Harbour*) en un altre Heligoland. Recordem que fins a entrar en la guerra europea, Nort-Amèrica no tingué més que un petit exèrcit reclutat voluntariament, quin contingent, en temps de pau, comprenia 4,833 oficials i 87,877 homes, segons estadístiques de 20 d'abril de 1915, en termes que, disseminada aquesta força per la metròpoli, per les Filipines, Hawai i zona del Canal de Panamà, quedaven disponibles solament 24,600 homes o sigui doble nombre del dels policies de la ciutat de Nova York. En canvi, a la tardor de 1918, es trobaven a Europa dos milions d'americans i avui té en peu de guerra una bona part d'aquell contingent perfectament preparat (*military preparedness*). I en quant a armament marítim, recordem que en la desenfrenada carrera entaulada entre Anglaterra, Japó i Nort-Amèrica, aquesta, l'any 1923, hauria estalonat a la primera, comptant amb 33 *capital ship*, contra 35 d'Anglaterra i 16 del Japó.

Aquesta enorme preparació militar significativa d'un colossal sacrifici per arribar a una lluita definitiva, era posada en 23 d'abril de 1921 en mans del nou Estat Major General de la Guerra, creat per dirigir les operacions militars. En abril del mateix any, baix la presidència del senador Thompson, es fundava una organització per a formular un conjunt de lleis relatives a l'exclusió dels japonesos d'onze Estats de l'Occident dels Estats Units; Califòrnia, Oregon, Washington, Idaho, Nevada, Arizona, Nova Jersey, Texas, Oklhaoma, Colorado i Utah. Motiu d'exaltació popular el de l'increment de la immigració japonesa, la discussió sobre l'amarrada dels cables a la illa Yap i la lluita d'interessos econòmics per el predomini a la Xina, constituïen els *griefs* agombolats en l'horitzó mundial de la topada terrible fins fa poc tinguda per inevitable. Baptisme de foc del qual devia esperar-se amenaçadora una terrible convulsió mundial.

Se'ns dirà que hi havia molt de literatura en aquest temor a la topada del *budisme* contra el *cristianisme*, de la *cultura asiàtica* contra la *civilització occidental*, *dels mongols* contra el *poble jove americà* descendent dels colons anglesos. Emperò quan els més experts polítics i diplomàtics americans i japonesos prescindint de la màscara diplomàtica parlaven cruament, cruentment del temut conflicte, indubtablement niuava en el fons de llurs obres la guspira de la veritat (1).

***

Emperò l'enter problema naval i polític del Pacífic no era resoluble sense el tercer element present també en aquell mar, l'Imperi Britànic. Al qual és el problema tant més sensible, en quant la nova constitució que està assumint l'Imperi després de la guerra, més federalista i menys centralitzada, obliga a la Metròpoli a tenir sempre molt compte de la voluntat dels *dominions*. Canadà, Austràlia i Nova Zelanda — dominis en el Pacífic — en cas de conflicte serien tots decantats en favor

---

(1) *Japan at the Cross Roads, The Secret Memoirs of Count Hayashi* i *Japan's Foreing Policies*, per A. M. Pooley; *Sea Power in the Pacific*, per Hèctor C. Bywater; *China, Captive or Free?*, per Gilbert Reids; *Japan real and imaginary*, per Sydney Grrenbie; *The Pacific Triangle*, mateix autor; *What Japan Wants*, pel professor Yoshi Kuno; *The A. B. C.'s of Disarmement and the Pacifics Problems*, per Arthur Bullard; *Japan and the United States*, pel professor Payson I. Treat; *China awakened*, per M. Tyau; *The Fruth about China and Japan*, per Putman Weale; *China's Place in the Sun*, per Stanley Hig; *Must we fight Japan*, per Walter Pikia; *What Japan thinks*, pel professor Kawakami i altres i altres, que donaven el conflicte per imminent si no s'arribava promptament a una solució pacífica.

de l'Amèrica anglo-saxona i contra el Japó mongòlic. D'altra banda, el seu desig s'adreça, com és natural, a que el control de tot el Pacífic, si ha de raure en definitiva en les mans d'una sola Potència, sia aquesta els Estats Units. I calia, en presència d'aquest fet, preguntar si la flota anglesa gosaria posar-se decididament al costat del Japó. Conservadors hi ha hagut a Londres que n'han tret aquesta conseqüència, més lògica que política, partint de la subsistència del Tractat de 1902. Emperò són més nombrosos els que davant d'una hipòtesi jutjada monstruosa, proposaven de denunciar, sense pèrdua de temps, un Tractat que havia perdut sa raó d'existir des de que l'imperi dels zars no existia.

Ja després de la visita del príncep Hirohito, hereu de la corona del Japó, a Europa, ni el Japó mateix creia en poder comptar amb la cooperació armada en cas de guerra amb Amèrica. Com s'ha dit en mantes formes, el Tractat mateix, en la forma en què fou renovat en 1911, conté una clàsula que excloeix del nombre dels possibles adversaris aquells Estats amb els quals l'Anglaterra hagués conclós un tractat d'arbitratge. Fins al 1914, Anglaterra en tingué un amb els Estats Units. De lo qual es concloïa un dilema: o el Japó cercaria de posar-se d'acord amb son rival, i allavors el Tractat era supérflu, o cercaria el conflicte i el Tractat no seria aplicable.

D'aquí que, tot romanguent el Tractat en vigor, les contradiccions que originava la situació present induissin als dos principals rivals a reflexionar sobre la gran incògnita que els reservava el pervindre. I fou confortant veure que la proposta d'una Conferència de desarmament que tanqués la cursa diabòlica de les construccions navals i de les provocacions guerreres, partís del Nort-Amèrica. Solament aquesta es trobava en situació de fer la proposta magnànima al Japó per ço que respecta al Pacífic i a Anglaterra per ço que toca a l'Atlàntic. Ambdós Océans es comuniquen a través dels mars Roig i Mediterrà, ambdós llacs absolutament anglesos. Per tant, la proposta abraçava el desarmament en els mars del món enter.

***

La màxima tensió mundial durà fins el 12 de novembre de 1921. Si en lloc de la proposició conciliadora, Mr. Hughes hagués presentat al Japó un *ultimatum déguisé* sobre la qüestió de Xina, la santa bàrbara de les cinc parts del planeta hauria esclatat en poques hores. El Govern americà proposava, per boca del senador Hughes, l'atur de les construccions navals projectades per les tres grans nacions afectades per el litigi del Pacífic i la reducció dels efectius a la fòrmula 5, 5, 3. Recordava Mr. Hughes, en un discurs noble i altruista, que feia 23 anys que l'emperador de Rússia deia, referint-se als armaments, en inaugurar les tasques de la Conferència de La Haya: «Les energies materials i morals de les nacions, llur treball i llurs riqueses són en gran part distretes de sa justa aplicació i esmerçades inútilment...» Recordava també Mr. Hughes que Mr. Elihu Root, secretari d'Estat en els Estats Units, responent a una Nota de l'embaixador de Rússia, suggeria el programa d'una segona Conferència de la Pau, trobantse amb ocasió d'ella amb la sistemàtica oposició del Govern alemany a tractar del tema del desarmament, amb lo qual la Conferència degué limitar-se a confirmar la proposició emesa en 1899 respecte del mateix tema.

«Sembla — deia el senador Hugues — que l'hora de les democràcies lliures i pacífiques hagi sonat. No és evident que les Potències responsables es deuen a elles mateixes l'obligació de procedir a un examen pregon d'aquesta gran qüestió del desarmament? No es tracta ja d'enquestes, d'estatístiques, de raports, ni de recerques, perquè tots els fets essencials són coneguts. Aquesta Conferència es reuneix pera demanar no aspiracions, ni consells, sinó *actes*» (1).

***

En definitiva, el triomf de la Conferència és un triomf indiscutible de la política americana, personal del president Harding. Amèrica, apoiada en els *dominions* anglesos, ha imposat a Anglaterra la tesi del desarmament. Si en el programa exposat per Lloyd George als representants dels *dominions* existia una contradicció irreductible entre el manteniment de l'aliança japonesa i el desig de venir a un acord amb els Estats Units, i entre aquest desig i el principi de la supremacia anglesa en els mars resultava un veritable absurde el participar a la Conferència del Pacífic amb el doble vincul de l'aliança japonesa i del programa de solidaritat anglo-saxona.

L'acceptació per part d'Anglaterra de participar a la Conferència, fou el primer triomf de la política americana sobre la coalició anglo-japonesa. L'acceptació de la fórmula del desarmament, a temps que declara la ruptura de la solidaritat anglo-japonesa (Japó isolat en el Pacífic i a Xina), triomfa sobre Anglaterra aturant-la en sa carrera de construc-

(1) Paraules del discurs oficial del senador Hughes proposant el desarmament en la sessió inaugural de la Conferència de Washington en 12 novembre 1921.

cions navals, i marca obertament la declinació, la posta del seu poderiu. Anglaterra no ha tingut altra recurs que comportar aquest programa de solidaritat anglo-saxona que el president Harding, amb l'ajuda dels *dominions* anglesos, ja ben poc anglesos, ha elaborat amb una sagacitat admirable, adreçada a enrobustir en el món l'autoritat d'una política d'atracció de les nacions anglo-saxones del Pacífic, en una veritable solidaritat antijaponesa.

La potenta afirmació del nacionalisme dels *dominions*, la seva solidaritat amb els Estats Units, marquen una fita en la història del món, en quant el ceptre que fins ara empunyava l'Anglaterra passarà lentament de fet a mans de Nort-Amèrica. El problema del Pacífic ja no és avui problema del Pacífic. Resta transformat en problema d'unitat de l'Imperi anglés, doncs resolguent-lo Anglaterra contra els Estats Units, riscava de perdre el Canadà, i resolguent-lo contra el Japó, riscava de fer caure sota la influència americana l'Austràlia. Resolguent-lo contra els Estats Units comprometia definitivament un dels principis fonamentals de sa política, i resolguent-lo contra el Japó consentia que definitivament el predomini de la política exterior passés a Nort-Amèrica, perdent de pas la funció d'àrbitre del món que havia perseguit conquerir amb tanta perfidiositat.

R. GAY DE MONTELLÁ

Aportacions

(Del llibre *Evolució de la poesia catalana*)

ELS JOCS FLORALS

. . . . . .

Tot aquest moviment de restauració poètica va cristal·litzar l'any 1859 en la institució dels Jocs Florals, amb l'adopció del català com a llengua única — després de discutir-se si s'havia d'admetre el castellà o el bilingüisme com a transacció, — i amb l'erecció de la trilogia de Fe, Pàtria i Amor com a temes principals d'inspiració poètica. Els Jocs Florals representen la definitiva constitució del catalanisme literari iniciat per en Rubió i Ors.

La transcendència dels Jocs Florals en el renaixement de Catalunya és extraordinària. El moviment literari i el patriòtic es compenetren de tal manera, durant tot aquest període, que no és possible estudiar-los separadament ni destriar en dos grups distints els homes que els impulsaren, car són els mateixos.

Els fundadors dels Jocs Florals no anaven més enllà d'un propòsit simplement literari, a base de contribuir a la restauració i conservació de l'idioma i, tot el més, aspiraven a divulgar entre el poble — que esguardava aquell moviment com una cosa apart, com un entreteniment d'erudits i d'antiquaris — el coneixement i l'amor que ells sentien per totes les coses de la terra, d'una manera especial per les seves «antigues glòries poètiques», com ells deien.

Amb els Jocs Florals la nostra llengua adquiria un eficientíssim mitjà de propaganda; s'estimulava poderosament l'afició al conreu de la poesia — ben tost els Jocs de Barcelona foren imitats arreu de Catalunya; — però, al mateix temps, i com a conseqüència de tot això, l'obra dels Jocs Florals anava despertant en el poble un sentiment de catalanitat que sense ells no s'hauria sens dubte produït. Les englantines no finien amb un senzill aplaudiment el dia de la festa: tenien una més fecunda ressonància en el pregon de les consciències.

Els primers anys dels Jocs Florals el sentiment catalanista era tan sols patrimoni d'uns quants iniciats i, encara, no deixava d'ésser un sentiment imprecís, tímid, i, sobretot, inofensiu. Els poetes de riu i de muntanya i els erudits de l'Escola Catalana havien portat als Jocs Florals, amb llur arqueologisme poètic, el patriotisme elegíac que els era característic; però no cap intent de subversió política. Al contrari, semblaven tenir amb la Cort certs compromisos que volien trencar, però que no gosaven per manca de convicció i volien conciliar el català amb l'espanyol, fent una mena de patriotisme mixte, absolutament insostenible. Quan volien lloar la llengua d'Auzias March i de Ramon Lull solien abans endreçar un elogi a la llengua de Cervantes, així com en senyal de desagravi. En el seu discurs de gràcies de l'any 1862, en Tomàs Aguiló,

referint-se a l'Aribau, deia que «es pot ésser lo millor mestre, lo príncep dels poetes catalans, essent un dels més galants, purs i triats escriptors de Castella»; cosa, aquesta, que avui no ens preocupa, ni ens interessa, tant pel sentiment nacionalista que hi ha en nosaltres, com pel sentit de totalitat que aquest sentiment imposa a la nostra cultura.

Però aviat el sentiment catalanista, que no podia, sense esdevenir insincer, sostenir per més temps una actitud semblant, ni acontentar-se per tota expansió del plany i de l'elegia, prengué un nou caient que forçosament havia d'acabar, com a derivació, amb el catalaniste polític. En Prat de la Riba assenyala aquesta evolució en *La Nacionalitat Catalana*: «Els poetes — diu — canten primer el seu amor a la terra, a la llengua i als costums i tradicions del passat. Aquests cants d'adoració foren seguits dels cants de protesta i d'odi contra els causants de les nostres desgràcies. Les odes i elegies es converteixen en cants de maledicció i d'amenaça, i tant com exageren l'apologia de lo nostre, rebaixen i menyspreuen tot lo castellà.»

Alguns anys després de la instauració dels Jocs Florals deia en Milà i Fontanals que l'adopció del català, per la qual ell advocà, «havia portat conseqüències majors de les que el seu autor volia; però que, parlant sincerament, no se'n sabia penedir».

Tot el que venim dient justifica, en realitat, el concepte que es té avui del període floralesc o vuitcentista: sí, l'obra dels Jocs Florals, més que no pas una obra literària, fou un recurs eficacíssim d'acció patriòtica, el ressort de tot el moviment renaixentista de Catalunya. El principal passà a ésser secundari. Els Jocs Florals semblen més un pretext polític que no un instrument de literatura. La necessitat de restaurar l'ús de l'idioma, més que no pas el desig de restaurar l'idioma, i el daler de prosselitisme catalanista dels nostres predecessors tingueren per resultat, d'una banda, un esplet inacabable de versificadors i, de l'altra, la supeditació, més o menys directa, del corrent poètic i literari a les exigències del moviment patriòtic o polític que havia despertat.

La producció literària fou realment profusa; el nombre de versificadors, sobretot, molt superior a l'actual. Un home d'aquell temps, en J.-M. Guàrdia, deia que talment semblava més fàcil aleshores versificar que no escriure en prosa. I és que, fora de tota vocació i de tota aptitud literària — parlem en termes generals — aquells homes escriviren versos i compongueren contes i novel·les, no tant per la pretensió de fer literatura com pel noble i decidit propòsit de fer patriotisme. Quan l'any 96 en Guimerà conqueria per la nostra llengua la tribuna de l'Ateneu Barcelonès, més que un aconteixement literari, allò fou una victòria del catalanisme militant.

Si a tot el que havem dit hi afegim la manca d'una tradició i, per tant, d'una educació literària i el pes mort de la influència forastera, generalment castellana, en la forma i l'esperit d'aquella poesia, compendrem fàcilment l'escàs valor que avui ofereix, en el doble concepte ètnic i literari. Els Jocs Florals, en mig de tot, produiren coses d'una valor intrínseca positiva, moments de pura emoció poètica; però, en tant no hi hagi qui reculli i amonjoï aquests moments, amb un instint precís de selecció, elevant, si cal, i purificant el llenguatge, passaran desapercebuts, per la simple raó de correspondre a un període que ha de considerar-se provisional en el procés de la nostra literatura.

Més d'una volta s'es dit que aquesta poesia manca de valor autòcton, de saba tradicional, malgrat l'herència de l'Escola Milaniana i la tendència extremadament ruralista dels poetes floralescs. S'es dit que era una poesia traduïda del castellà, en un català ple de barbarismes i amb sintaxi i prosòdia castellanes, i aquesta és realment la impressió que en conjunt ens dóna.

Hi ha, aquí, com a causa fonamental de tot això, una manca de veritable personalitat per part d'aquells poetes, que no tenien, malgrat ells, prou independència per fer obra personal; que no podien, malgrat ells, ésser sincers, duent, com duien, el lastre de tota una època de convencionalisme. A més, com podien ésser sincers si havien d'expressar-se en un llenguatge que ben poc tenia de català? Es per això que, tota plegada, la llur producció se'ns apareix com quelcom de purament exterior al poeta, el qual, lluny de crear un tipus, un mòdul personal de poesia, quan no topa amb la malla d'un objectivisme fet i adotzenat, d'unes fòrmules absorbents i predominants, topa amb la dificultat de no trobar en el llenguatge tots els elements d'expressió necessaris per a produir-se líricament.

Oi més, els Jocs Florals havien de crear, especialment en poesia, així com un amaneramen i un academicisme semblants als de les velles corts d'Amor, cosa que venia a conspirar també contra la ingenuitat, que és condició essencial de tot ver poeta.

Els motius poètics a base de la consabuda trilogia es repetien infinidament, any darrera any, en formes i tons distints, segons l'exemple que donaven els capdavanters del moviment. Per les englantines, la poesia es feia declamatòria i s'acostava més a l'oratòria mitinesca que no al lirisme íntim i desinteressat,

eixint-se del seu objectiu purament estètic per tal de produir un ressò, de suscitar un aplaudiment, de remoure en l'ànima popular el sentiment de pàtria, abans que tota altra cosa. La nota amorosa és sens dubte la que els poetes donaven amb més sinceritat, si bé generalment no mantenien un terme mig d'equanimitat i d'equilibri, com correspon al nostre temperament. Quan no els trobem excessivament infantils i candorosos, els veiem consumir-se en les flames d'un romanticisme exacerbat. No obstant, molt sovint eren sincers, per tal com cantaven els seus propis amors i no l'amor en abstracte. Però, venia un i amb tota sinceritat donava una nota d'amor original, dintre la tònica i el gust de la majoria, i ben tost apareixien els imitadors, i aquests ja no eren sincers. I així en tot. La gran massa dels versaires que pul·lulava entorn dels Jocs Florals escrivia segons les receptes que donaven els Guimerà, Verdaguer, Pagès de Puig, Picó i Campamar, Matheu i tants d'altres, figures rellevans dels Jocs.

No obstant, entre aquells poetes hi hagué un propòsit ferm de personalitat — de personalitat col·lectiva més que no individual, — és a dir, un fort desig de fer poesia catalana. Així com abans els poetes giraven els ulls vers el passat històric, desentenent-se del present, ara els adreçaven amb preferència vers la terra, vers tot allò que no fos la ciutat. No els preocupava gaire tampoc el poeta. Creien fer poesia catalana perquè, com llurs predecessors, cantaven el passat de Catalunya, des del període comtal a la Guerra de la Independència, però, sobretot, perquè exalçaven el camp per sobre la ciutat, i oposaven a la indústria l'agricultura, i elevaven a símbol de catalanitat la pagesia, com si els altres pobles no en tinguessin, i convertien, com digué l'Ixart, la barretina en bandera de tot un moviment literari. Tot això fou el ruralisme — el ruralisme anecdòtic i pintoresc que tots coneixem, fet també de memòria o aplicant la recepta — que no logrà produir una poesia plenament, íntimament catalana, com no arribà a ésser verament català el teatre de porró i espardenya. L'art d'un poble no pot esguardar un sol aspecte de la vida d'aquest poble, ans bé ha de tenir un sentit de totalitat perfecta i ha de cantar indistintament i amb igual fervor el camp i la ciutat, la noia urbana i la noia rural; com tampoc no ha de cantar sistemàticament i exclusiva el passat, sinó el present, les coses vives del present, el paisatge i la llum, els homes i les coses, els espectacles de la naturalesa i els espectacles de la ciutat, tot el que entra pels sentits i vivifica la imaginació del poeta. No hi hauria poesia catalana sense el triomf que després d'en Maragall ha assolit el lirisme sobre la poesia narrativa i anecdòtica dels Jocs; sense l'actual preponderància del subjectivisme sobre l'objectivisme; de la sinceritat sobre el convencionalisme i la imitació fàcil i abandonada. Es el poeta qui ha de fer la poesia; és el poeta qui ha de sentir-se català perquè la poesia ho sigui. Per això ha dit molt bé l'Alexandre Plana que «per lo que els poetes lírics tenen de subjectius són l'expressió més plena de l'esperit nacional».

Hem de considerar, doncs, després de tot el que hem dit, totalment menyspreable la producció poètica del vuitcents? Malgrat tot, malgrat totes les circumstàncies i defectes que hem apuntat: imitació i desplaçament, arqueologisme i rusticisme, diletantisme i amaneramen, manca de personalitat i de sentit autòcton, de tradició literària i de sensibilitat; malgrat, sobretot, la insuficiència del llenguatge, que aquells homes no s'apressaren massa a depurar, quelcom hi ha, repetim, que en mig de la general mediocritat conserva encara avui algun valor de poesia.

Hem de tenir present que pels Jocs Florals hi han passat — i alguns en són talment fills — tots els millors poetes del vuitcents, no sols de Catalunya sinó també de Mallorca i València, Provença i Rosselló, car els Jocs foren l'aglutinant de tots els pobles que tenen la llengua catalana com a signe indestructible d'unitat d'història i d'esperit.

De tota aquella legió de poetes, dos noms es destaquen fortament, que en el transcurs del temps han de restar com les més altes monjoies d'aquest llarg període. No cal dir que ens referim a l'Angel Guimerà i a Mossèn Jascinte Verdaguer.

En Guimerà fou quelcom d'anormal dins la tradició floralesca. El seu geni s'aixeca per damunt de tots i els deixa enlluernats. Es com el poltre desbridat que espanta les gents i que ningú no pot deturar ni aconseguir. Es impetuós, ardit, fulgurant. Juga la imatgeria i el contrast d'una faisó meravellosa; ateny sovint la sublimitat i evoca amb una forta entonació i un plasticisme màgic els grans moments històrics i les imatges bíbliques; és el poeta de les peces acabades, sòlides, de llarg alè, com *L'any mil* i *Maria de Magdala;* revoluciona amb el seu estrel fastuós i musical la vella mètrica floralesca, tan pobra de recursos; rehabilita l'hendecasíl·lab, donant-li una tensió insospitada i, per contrast, ell és, segons en Josep Carner, un dels nostres millors poetes de tons íntims. Altrament, ningú no ha exaltat la pàtria amb estrofes més ardents que en Guimerà; ningú com ell no ha blasmat els seus enemics amb més sinceritat d'odi i de menyspreu. En Gui-

merà és la concreció del romanticisme catalanista més violent; amb els seus discursos i tota la seva obra ha fet més catalanisme que tots els polítics amb les seves disquisicions doctrinàries. Així i tot, la seva obra poètica es conserva més pura que la de gairebé tots els seus contemporanis, perquè si bé és un fervent patriota, és també, abans que tot, un gran poeta.

L'únic que podríem posar al costat d'en Guimerà, i que considerem també com una de les valors més legítimes dels Jocs Florals, és l'Anicet de Pagès de Puig, que presenta si fa no fa les mateixes característiques, però que sap frenar la impetuositat romàntica del seu temperament amb una superior elegància d'estil i que a voltes sembla talment anticiparse al seu temps, per la forma i el caràcter de la seva poesia.

Però el més alt de tots, el que marca un moment essencial, transcendentalíssim, en la història de la nostra renaixença literària, és en Verdaguer. La importància de la seva obra té una doble valor poètica i filològica. En crear la seva obra poètica, en Verdaguer feia alhora obra eminentment nacional. Ell representa, dins el camp de la poesia, el primer esforç seriós i formal per la recreació del nostre idioma. La tasca que en aquest sentit iniciaren en Milà i l'Aguiló, evidentment massa reclosa i de poca eficàcia difusiva, trobà en Mossen Cinte un gloriós continuador. El pur catalanesc, que ell anava percaçant, més que en els vells documents, en la entranya viva del poble, on conservava tota sa pristinitat, feia com un eixam profús i harmoniós entorn del rusc on destil·lava la mel de la seva poesia. La veu migrada del llenguatge poètic que nodria abans d'en Verdaguer la inspiració dels nostres poetes s'engruixia poderosament amb el tresor de mots que ell anava posant en circulació, expandint-se per tota la poesia catalana.

En tornar a la nostra poesia el seu llenguatge propi, li retornava ensems el caràcter que no havien sabut donar-li els seus nombrosos predecessors. Sembla talment que hi hagi una reflexió de fora a dins, del verb a l'esperit, que fa més catalana la nostra poesia a mesura que va catalanitzant-se'n l'expressió.

La poesia d'en Verdaguer té un encís popular, un encís que li ve del gran enamorament que sentia per les coses de la terra, pel nostre folk-lore, per les cançons i rondalles, per les llegendes i tradicions, que tant li plavia recollir de la font viva del poble. Té també un aspecte patriòtic en el qual la seva personalitat, no substretá, malgrat tot, a les influències de l'època, es confon amb la generalitat dels poetes floralescs. En canvi, la poesia mística o religiosa trobà en ell el ver poeta, de cor sincer i fervorós, que canta ple de sentiment i troba en la poesia el repòs i el confort de les seves tribulacions. En la segona fase del seu misticisme esdevé profundament subjectiu, sense que li calgui seguir les petjades dels místics castellans, i els seus cants adquireixen la valor d'un document autobiogràfic. En l'èpica fou únic i no tingué imitadors. Els seus dos grans poemes, *L'Atlàntida* i *El Canigó*, seran, temps a venir, com aquells monuments arqueològics que recorden als pobles algun passatge memorable de la seva història.

En Verdaguer perteneix al cicle romàntic del nostre renaixement. La seva obra, però, com la d'en Guimerà, ha de considerar-se separadament i per si, donada la seva superioritat i transcendència. El tomb que havia de fer la nostra poesia poc després de la mort d'en Verdaguer no l'hauria certament promogut ell sol amb la seva obra. Cal reconèixer, no obstant, que, en certa manera, en fou el precursor.

JOAN ARÚS

Poesia catalana

ELS MADRIGALS DE FIL·LIS I DARTÉE

A Antoni Marquès.

I

DARTÉE

Vinc las, o Fil·lis! i en arribâ aquí,
trobo la llosa del llindar deserta;
closa la porta que era abans oberta;
vinc las, o Fil·lis! No voldràs obrí?

Dona'm un raig de ta mirada clara,
que vora teu em meni dins la nit.
Dona'm oblit; i per ma testa, encara,
dona'm la rosa oberta de ton pit.

II

FIL·LIS

La soledat a abandonar m'obliga
la llinda, i clou ma porta en caure el jorn.
De nit, no més, per l'enyorat retorn
s'obra el portal com abraçada amiga.

Perquè la llum de mon esguard demana,
qui veu deserts portal i marxapeu?
Dartée, t'ha de menar la clariana,
prop d'on la rosa encesa s'esbatana,
si et crida amb dolç reclam la meva veu?

III

DARTÉE

Desclou ton llavi dolcíssim, o Fil·lis!
i encès amb porpra suau d'amaril·lis,
deixa en mon ànima exànime un bes.

Fes de ma testa joguina infantina,
fes que es condormi en ta sina divina,
i que del son no es desvetlli mai més.

IV

FIL·LIS

Dartée! Dartée! L'atzur s'ha tornat rosa,
l'albada apunta, el sol prest va a sortî,
i la rosada del matí ja arrosa
les roses mig descloses del jardí.

Contra l'oblit, mon pit va despullant-se
de fals ornat. Dartée! Dartée! Veus? ja és tot nu.
Si hi deixes ton perfum com esperança
d'un nou retorn, jo et donc en recordança
la rosa que hi floreix. Pren-la, és per tu.

V

DARTÉE

Adeu, Fil·lis, adeu! Record d'una hora
de joia, que és fragant toia del cor.
Acomiada'm quan me vegis fora,
fent volâ al vent ta cabellera d'or.

Lluny de ma vora sentiràs, manyaga,
la vaga recordança del bes meu,
si el llavi teu dins d'un somriure amaga
l'encís secret. Adeu, Fil·lis, adeu!

VI

FIL·LIS

Adéu? Oh, no! Dartée, jo no vull creure
que sia aquest ton últim comiat.
El meu no et diu «Adéu», sinó «A reveure,
que et pugui veure prest a mon costat!»

Per la drecera et meni, més segura,
ma cabellera d'or, que en nit obscura
com llum d'albada, al cel veuràs florî...

DARTÉE (*dolcíssimament i llunyedana*)

...I en mon camí, serà ta cabellera
llum i perfum d'eterna primavera
que em torni prest, per sempre més, aquí.

LA CANÇÓ TRISTA

Si tot ho veig bonic,
i estimo tota cosa,
si tinc el bon amic,
la mare, els fills, l'esposa,
i el vas amb una rosa,
i el blanc papê on escric...
— Perquè tinc tant fatic,
i sento aquesta nosa,
i el cor mai no reposa?

Si trobo el món tant bell
i estimo l'alegria,
si tinc el gai ocell,
la casa, i la Maria,
i la musica pia,
i al gerricó un clavell...
— Perquè em puny el flagell
d'aquesta melangia,
un dia i altre dia?

Si tinc jardí amb poncelles
i un rajolí de sol,
cel blau, lluna i estrelles
i un fill dins del bressol,
si em besen a mi sol
uns llavis com roselles...
— Perquè de mes parpelles
em brolla el desconsol
amb llàgrimes de dol?

Si veig el sol que es pon
amb llum clara i bonica,
si al pati hi ha una font
que canta dins la pica,
i adorm de mica en mica
l'infant que no té son...
— Perquè mon cor respon
a tan gentil musica
plorant, quan no sumica?

Si tinc cuina i escó,
seient, llibre i revista;
si tinc taula i balcó
amb una bella vista,
i un cel clar d'ametista,
i un llit ben tebió;
si res, amb ningú, no
m'agreuja ni enemista...
Per què sóc pesimista?
i canto una cançó
tan trista... trista... trista...?

RICARD PERMANYER

SOTA L'OMBRA D'UNA ARBREDA

Tot sol, sota aquesta ombra endolcidora,
ignorat de tothom, veient com l'aigua
somovent els palets borbolla trèmula
i el vent mou el fullam, sols penso en ella.
Amics: vostres paraules agradoses
dels dies primerencs, poc que podrien
mon pensament distreure de sa imatge.
La forma altiva dels pollancs recorda'm
son cos esbelt d'escultural regina
i la remor de l'aigua sols em parla
del seu dolç nom que és com brunzit d'abelles.

Per un vorer pendís on brilla l'herba
les cabres van peixent, i la pastora
de rostre encès i de mirada clara
amb els ulls va seguint-les, tenint compte
que el ramat massa lluny no s'esgarrii.
Però a mi no em diu res la movedissa
agilitat del ramat, ni la pastora
que, a la cleda, pacient, va conduint-lo;
car lluny d'ella, per mi, totes les coses,
la bellesa escaient d'abans no tenen.

Prou canten els ocells entre les branques
sabent-me d'ells amic, mes jo voldria

tonada altra escoltar! De la canella
de la font que jo sé, prou saltant fresca
cau en la pica l'aigua que retorna,
però, ma set, avui, és d'altra mena,
i entre l'amada i jo, i agegantant-se
muntanyes i muntanyes s'interposen
i en sos ulls dolços d'abeurar-me em priven!

¿No tornaran mai més aquelles hores
que en l'arbreda endinsant-nos, defugiem
el foll neguit del món, mentre en silenci
escoltàvem després, l'un vora l'altra,
dels arbres les arrels cruixî en la terra?
Ni tampoc reveurem com ans solíem
l'or del sol relluir damunt les fulles
de verdô intensa que, a l'oreig bressant-se,
un nou enlluernament al cor van dur-nos?

Dolços moments que amb ella jo vaig viure,
no tornareu mai més? A l'evocar-vos
no em parlareu de la que tant enyoro,
de son cos virginal, font d'harmonies,
movent-se amb gentilesa quan s'allunya,
ni dels seus ulls de dolç mirar, que porten
un repòs benaurat dintre de l'ànima
d'aquell, a qui, feliç, s'escau que mirin?
. . . . . .

Tot sol, sota aquesta ombra endolcidora,
ignorat de tothom, veient com l'aigua
somovent els palets borbolla trèmula
i el vent mou el fullam, sols penso en ella.

JOAN MALAGARRIGA

Lírica italiana

CESARINO GIARDINI

Deia Goethe que cal esperar molt dels esperits inquiets. La inquietut de Cesarino Giardini, tota interior, tota intel·lectual, tota filosòfica, ens ha de fer esperar saborosos fruits. De moment, la seva lírica — la substància espiritual de la seva lírica — ens apar un xic desencoratjadora. Volenterosament, l'ànima del poeta s'arrisca en les negrors del pessimisme, com si dugués al damunt l'herència leopardiana. En la seva col·lecció de poemes Inquietudini, *Cesarino Giardini s'encara resoltament amb el destí i no tem afrontar-lo ni befar-lo.*

Aquesta posició de gosadia en què es col·loca el poeta ja ens mostra la qualitat de la seva inspiració i la elevació del seu pensament. Diguem-ho tot seguit: ha escollit una posició tràgica i, naturalment, ha hagut de calçar-se el coturn. Ara: que Cesarino Giardini calça el coturn amb una aisance *extrema. I, sobretot, amb una modernitat inesperada. El poeta no solament no menysprea, sinó que aprofita bellament tots els elements i matisos de la vida moderna, tinguts fins ara per prosaics, i els incorpora a la seva lírica. Ho tamisa tot amb el seu subjectivisme essencial i no abandona mai el to elevat, per més que evoqui rails, joguines de llauna o automòbils. El coturn no li fa nosa per a pendre el tramvia ni per asseure's en un restaurant a pendre el tè de las cinc. Això li dóna una personalitat inconfundible dintre de la poesia actual italiana, car a desgrat del seu pessimisme nihilista i del seu conceptisme filosòfic, sap defugir el ploriqueig, sap allunyar-se del sentimentalisme i servar, amb tota integritat, la dignitat del seu pensament.*

Home de teatre, ha escrit diverses comèdies per a marionetes, entre altres Le spose folle, *d'una ingeniositat i finor sorprenents. Contista notabilíssim, narra amb una naturalitat acabada, palesant a cada moment el profund coneixement que té de l'ànima humana i de les seves passions i exaltacions. Sos contes són remarcables per la galanura del seu estil.*

Esperit adicte a totes les causes nobles, Cesarino Giardini s'ha fet el paladí, en terres d'Itàlia, de les causes nacionals d'Armènia i de Catalunya. Poeta sempre, poeta a totes hores, s'ha imposat la noble tasca de donar a conèixer en el seu país les valors intel·lectuals de les dues nacions esmentades, havent fins ara traduït a la llengua del Dant bon nombre de poesies i contes d'autors armenis i catalans.

Retinguem amb simpatia i amor el seu nom, que és el d'un amic de Catalunya. Retinguem-lo, encara, per ésser el d'un veritable poeta, profundament humà i essencialment modern.

ESFORÇ INUTIL

Tanca l'eternitat del temps en els confins del calendari;
tempta l'espai al vol, la distància amb els automòbils.
Fórem, som i serem minúscules coses immòbils
sus la terra que s'obstina en son voltejar milenari.

Atormenta't tu mateix, home, per crear nova bellesa;
llença un verb nou a la multitud sedejant.
Debades: el saber és fruit eternament amargant
que no es pot mossegar sense saber-ne l'aspresa.

L'afany de volar et lliga més encara a la terra;
si esguardes l'espai nocturn et capfiques; si penses
l'eternitat, enfolleixes. Som coses menudes i immenses,
aquí, on l'impossible i la voluntat són en guerra.

Sofreix: passa en silenci la vida. Tingues conhort.
Clos és el mur entre tu i el saber. Ateny l'ignot confí;
enllà, eleva't, divinitza't. Diví has estat fet, però a la fi,
l'eternal misteri t'espera, el més gran de tots: la mort.

DESCONHORT

Escriure un llibre febrós, on hom estima i occeix:
dones voluptuoses, pàl·lids amants obstinats,
carícies avesades, insípids besos avesats,
per al públic irònic que tot això ho escarneix.

Inserir en aspres rimes la meva ànima inquieta;
sofrir, cridar, batallar per al públic indiferent
i assolir, al capdavall, que en passar jo, la gent
digui fent-se l'ullet: «Mireu-lo, aquest és poeta.»

Val més, ànima lleu, un ideal més burgés:
un càrrec d'avenir, una botiga, un passament;
oblidar tot el mal sofert inútilment
i esperar les sembrades, les collites, la fi de mes.

Viure una vida inútil i migrada en excés
enfront del món que no escatima pau ni beutat;
i haver, després de mort, eix epitafi benaurat:
«Aquí jau Cesarino Giardini. Visqué. No feu res més.»

DANSA DEFINITIVA DE L'ÀNIMA LLEU EN L'ÈTER

«Eixir devers el sol...»
Quin? Al de cada monoton jorn
o al sol Central, eix de la vida celeste?
Sortiràs lentament per l'atmosfera terrestre,
com el globus d'un viatge que desconeix el retorn.

Anima lleu, aquest mon cos t'és una presó terrible
que traba el teu desig i no el deixa navegar
per allí on es mostren les lleis de la mecànica estelar,
on l'Infim i l'Infinit són en coherència infrangible.

Eixir devers el sol? Desitjar fervorosament encara
ço que no és: l'astre Definitiu, la necessària, fatal
i única força. I tot és com l'atzur letal
que si t'acostes fuig i que de no-res s'amara.

Eixir devers l'èter fred. Llacs d'or, occeans de glaç,
les llunyanes costes dels quals l'ona del temps va batent
en un núvol de còsmiques llums que es mou lentament
i et llença a la deriva, ànima lleu, ara que sola vas.

Mes l'espai és immòbil arreu, immòbil el Temps, la caldejada
vida dels Mons que roden eternament en un sentit.
La tranquil·la, perfecta immutabilitat de l'Infinit
preestablert, regna en la freda solitud callada.

I dansaràs la teva dansa, àtom lleuger, esgarriat
en l'éter, únic moviment estrany al ritme astral,
trist com un deu lliberat per sempre del bé i del mal,
en la terrible, infinita i igual Immobilitat.

ANHELS

Joguines de la nostra infantesa i soledat:
trens de llauna aturats en llunyana estació;
arriadors cavalls que trotaveu pel terrat...
Oh, el cavaller bru volant per l'aire i la blavor!

Tenir desig d'allò que era o semblava impossible
d'atènyer: la nina per tant temps esperada!
Freturar, per Nadal, la capsa somniada
que, misteriosa, tanca un monstre lleig, terrible...

(Delit subtil de tremer amb sobressalt imprevist;
por que ens estemordia amb dolça gentilesa...
Després, rèiem, feliços. Avui, com el món és trist!
Res no ens tornarà l'espant i el riure de l'infantesa.)

Altres noves joguines la nostra ànima cofoia
volia a cada instant, tement-se abandonada.
Davant els aparadors (palaus d'encís), naixia, alada,
una il·lusió que als ulls ens feia brillar la joia.

I quan els nostres capricis s'havien satisfet,
aleshores gaudien d'un dia ben feliç.
I després... no res més. Llançàvem d'improvís
les joguines malmeses que ens havien distret.

Per què, àdhuc de nois, eix etern desitjar
que ens malmet tota joia i fa que, ja assolida
la cosa desitjada, la occim, i sepelida,
ens neix al cor un altre anhel? Ningú ho sabrà.

Avui el mal aquell ha crescut. No és la follia
del nin que, esperant i dubtant, es corsecava.
Una llaga sangonenta és el desig que avui dia
inflama al nostre ésser i el llatzera i sotscava.

Havent nascut cansats de desitjar,
sols anhelem el que no existeix:
la joia, la ventura, l'amor. Car, amb escreix,
tot el demés el món ens ho pot dar.

JOAN MALAGARRIGA, *trad.*

ELS LLIBRES

Lluis Duran i Ventosa, REGIONALISME I FEDERALISME. — Encicl. Catalana, vol. XXX. Barcelona, 1922.

Després de *La Nacionalitat Catalana*, de Prat de la Riba, *Regionalisme i federalisme* (1905) és una de les obres que tenen un major prestigi entre la producció política de Catalunya. En Duran i Ventosa pertany al grup d'homes que van edificar doctrinalment el nacionalisme català. El seu llibre encara que es refereix a totes les qüestions nacionals i regionals del món, per tal com és una crítica i una apologia de principis, no tenia altra finalitat que la d'augmentar amb una arma més l'arsenal d'idees del nostre moviment de renaixença.

La «Editorial Catalana» ens ha donat una segona edició de l'obra d'en Duran. Rellegint-la s'observa quin to tan viu de polèmica té. No és una pura estructuració de pensaments. Ans al contrari, hi ha un apassionament i una pila d'intencions tàcites i una tan gran quantitat de tàctica que la fan mortal. S'observa com l'exposició de la teoria és condicionada. El mateix Prat de la Riba, en el pròleg, declara com les noves doctrines eren insinuades «amb calculat oportunisme», «barrejant a dretes regió, nacionalitat i pàtria per avesar-hi de mica en mica els lectors».

El defecte més important de *Regionalisme i federalisme*, i la seva glòria, potser, és la seva estricta adaptació a les circumstàncies; és un llibre d'aquell temps, de quan calia bastir a correcuita un cos d'idees que menés les foguerades populars. Si la mateixa *Nacionalitat catalana* no pot treure's de sobre el regust de convenció i d'«oportunisme», no reixirà pas més el llibre del Duran i Ventosa. Llibre d'aquell temps! La idea de la «Editorial Catalana», donant-ne una segona edició, ha estat un pur homenatge o esguardava un possible nou prosselitisme? Ai las! que és difícil que a l'entorn del llibre del Duran s'hi congrii una actuació! *Regionalisme i federalisme* va servir de base, com *La Nacionalitat catalana*, d'un moviment que ja és a les acabalies. Ara, la prosa del Duran a estones buida, sempre clara i apassionada, té gust d'elegia.

Ferran Soldevila, CANTICS DE MAR, D'AMOR I DE MORT. — Publ. de LA REVISTA. Barcelona, 1921.

El poeta, colpit per la dolor, vol ésser impassible, fingeix ésser-ne. Ve't ací la petita lluita del Ferran Soldevila. Aquesta lluita l'expressen els seus càntics d'una rara finor. En *Col·loqui* el poeta se sent «grapat de terra miserable», però s'enjoia en pensar que la seva ànima deslliurada devingués «un raig de sol que s'esmunyís pels aires — i rellisqués sobre la mar serena». El *Cant a la mort*, on l'obra destructora és narrada líricament amb extremituds de continguda por, acaba: «Malgrat d'això, no et blasmarà mon llavi, — ni cap rancúnia et servarà mon cor», etc. I *Com un llac el meu esperit*, la millor poesia del llibre, crec, no és sinó una posició apolínia dita en versos.

Al Ferran Soldevila cal tenir-li en compte, si més no, una polidesa formal molt apreciable. Els seus versos acostumen a tenir un to de joguina fràgil ben decorada. Es per això que cal acusar-lo amb molta energia d'haver inclòs una poesia com *Deports*, vulgar i lletja, en el seu llibre de càntics.

Joaquim Folguera, TRADUCCIONS I FRAGMENTS. — Publ. de LA REVISTA. Barcelona, 1921.

El quart volum de les obres del gloriós Joaquim Folguera, mort tan d'hora, comprèn moltes de les traduccions que havia publicat a LA REVISTA, un parell de fragments brevíssims de novel·la i quatre o cinc poemes cubistes que per representar un aspecte rar de la seva lírica no havien estat acollits en el volum de *Poesies*.

Claudel, Reverdy, Apollinaire, Thomson, Kipling, Coleridge i tants altres, passem al català a través de Joaquim Folguera. L'aportació és feta amb aquella viva curiositat i aquella amor de guaita que caracteritzaven el Joaquim Folguera. La se-

va avidesa literària, representativa de la de les nostres joventuts, no és passiva sinó activa, no és una influència més sinó una obra nova.

Els poetes de l'avantguarda francesa, treslladats pel Folguera a l'escenari català de LA REVISTA, són explicats en unes ratlles de crítica molt aguda i justa.

En els seus poemes cubistes s'aireja la fina habilitat del nostre poeta. El seu diletantisme és de bona qualitat.

Xavier Montsalvatge, PROSES DEL VIURE A SOLIUS.—Obra pòstuma. Girona, 1922.

Aquestes proses de la vida en el petit poble de muntanya, són gracioses i depriments com les voltes de Girona. Visions de la naturalesa, amb colors simples; paraula treballada com un joiell, amb delit però sense gens ni mica d'ironia. Bon gironí, el Xavier Montsalvatge, ha fet una prosa humida, una prosa de ciutat on hi plou molt. En les *Proses del viure a Solius* la Natura hi és vista passivament, com per un convalescent que es deixa omplir de sensacions. Però el treball refinat, l'arbitri transformant-les, en fa una obra d'art. Poques coses s'han escrit en prosa catalana d'una aristocràcia tan mesurada com *El Pastor* o *Paisatge*, per exemple.

Obra pòstuma, diu a la coberta. L'autor no és entre els vius. Però les seves proses tenen reflexes de tanagres immortals.

J. M. Lòpez-Picó, DITES DE TOT L'ANY. — Barcelona, 1922. Llibreria Nacional Catalana.
— *LA NOVA OFRENA.* — Barcelona, 1922. Altés, impr.

Sembla que el Lòpez-Picó es complagui a traduir en llibres de versos la seva aparent diversitat de visió. La distància que anava de *El meu pare i jo* a *Popularitats* va de *Dites de tot l'any* a *La Nova Ofrena*. I aquests dos darrers llibres han aparegut amb pocs dies de diferència. El llegidor s'esvera potser d'aquest enorme salt de l'un llibre a l'altre. Però es que hi ha de veritat dos Lòpez-Picó, metafísic i profund l'un, rioler i tendrament banal l'altre? és que no és el mateix esperit el que ha bufat les *Dites de tot l'any* i *La Nova Ofrena*? Crec que un dels homes més intel·ligents de l'Església a Catalunya ha dit, parlant del nostre poeta, que si és obscur i tèrbol no és a la seva obra sinó en ell mateix. Res més exacte que això: la pretesa obscuritat del Lòpez-Picó és permanent i duradora perquè la du en ell, mateix. Si llegiu les cançons del nostre líric veureu que fins en aquelles que més s'acosten a lo popular hi ha un regust de metafísica. I és que per molt que faci el L.-P. no pot prescindir d'abstreure: el mar, la platja, no li donen solament sensacions concretes sinó qualitats morals: «companyia de la mar — fidelitat de la platja», etc.

El temperament del L.-P. es manifesta, enc que sempre igual, sobre temes diversos, tan diversos com els de les *Dites de tot l'any* i *La Nova Ofrena*. El poeta és sempre el mateix, ve't aquí. La seva obra és el que el fa semblar variable.

Dites de tot l'any són versos de circumstància, epigrames al cap i a la fi. El tema poètic és breu, divers, fugitiu. Esmentem la *Improvisació* (pàgina 16), els tres versos últims de la qual són d'una justesa magnífica, cenyits i clars.

La Nova Ofrena és un poema en tercets, sobre un tema greu i seriós més exposat a la fallida. Es un poema de febre i d'obsessió. Fóra difícil trecre'n un argument: el poeta en un atur de la seva activitat s'endinsa en el record i en el dolor. Hi ha un vers, l'últim del cant IV, que fa: «la soledat cansada es diu orgull», que és, penso, una mena de diagnòstic. L'obsessió i el pesombre desapareixen. Contra aqueixa soledat cansada, com un raig de llum, un mot: Pare. El poeta s'ha salvat aferrantse amb les mans i amb els peus a aquesta via immortal que va del fill al Pare. I, novament, com si acabés de néixer, fa al Pare l'ofrena de la seva vida.

El sol fet d'escriure a hores d'ara i a Catalunya un poema en tercets és d'una audàcia i d'una valor admirables. No direm que el Lòpez-Picó hagi reeixit del tot, però no fóra de més que coronéssim el seu esforç amb una aclamació entusiasta.

T. G.

CAL ESMENTAR

L'Himnari litúrgic llatí-català, per el P. Jose Concabella, Sch. P.

— *El Cant multicolor*, poesies de N'Alfons Fernàndez-Burgas.

— *Poemes de la guerra gran*, per Rafel Folch i Caodevila.

—*Literatura japonesa*, de P. Arcangeli, traducció de Jacint M.ª Mustieles (Enciclopèdia Catalana, vol. 29).

— Les publicacions de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament.

— Les publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans i del Consell de Pedagogia de la Mancomunitat.

— *L'Escola dels marits*, de Molière, traducció catalana de Josep Maria de Sagarra. Primer volum de la Biblioteca popular l'Estel.

— Els primers fascicles de la *Història de Catalunya*, d'en Rovira Virgili, obra que comença sota l'advocació de la catalanitat més pura i d'una probitat estricta i exemplar.

— *Petits mémoires de la vie*, per Laurent Tailhade. Llibre d'estil viscut. Més que viscut, perpetuat ja en imatges més que dibuixades gravades i ben delimitades per el més pur i el més mossegaire dels àcids.

— *Le sourire blessé*, per Albert Thierry. Dolç, comprensiu. Típic d'un moment si voleu. Però ineficaç de tan individualista. Amb un immens tresor de tendresa inaprofitada.

— Les darreres publicacions dantesques de la casa Fratelli Bocca, de Torino.

LES REVISTES

JULES ROMAINS

Altra vegada aquest poeta ha estat el nostre hoste.

Ni la falagueria polida, ni les informacions de retall escaurien a qui com ell ha conviscut amb els amics de LA REVISTA.

Hem escoltat les seves lliçons. Vol dir que animant l'obra del poeta i de l'artista, estimem en ell l'exemple de l'home.

TEMES D'ACTUALITAT

Esperem que alguns dels punts que en Joaquim Folguera havia concretat per arribar a una *Unió Nacional Catalana* que els companys de LA REVISTA creiem possible, trobaran ressò en la pròxima conferència de joventuts.

Mentrestant i com una aportació a altres temes que avui comparteixen l'actualitat intel·lectual entre nosaltres, reproduim els qüestionaris de dues informacions: *La federació de nacions ibèriques*, *La Societat de les Nacions i l'iberisme*, que en Folguera prepara poc abans de morir i que ara poden novament ser profitoses:

La federació de nacions ibèriques

1. — Creu vostè que el fet geogràfic peninsular, i altres raons d'ordre

material, fan convenient lafe deració de nacions ibèriques?

2. — En cas afirmatiu, creu que la nova personalitat política deuria cenyir-se als límits peninsulars, o deuria atendre's a la unitat de les nacions aliades, malgrat compendre algunes d'elles territoris extrapeninsulars?

3.—Quina estructura política deuria donar-se a la federació de pobles ibèrics?

4. — Quin es el camí que hauria de seguir cada una de les nacions ibèriques per a arribar lliurement a una solució federativa?

5.—Quins destins creu que corresponen a una possible federació Ibèrica en la seva política extracontinental?

6. — De quina manera els esdeveniments d'ordre universal poden influir en la instauració de la federació ibèrica?

La Societat de les Nacions i l'iberisme

1. — Creu vostè que la projectada Societat de les Nacions faria possible la realització de l'ideal iberista?

2. — Quin camí deuria seguir cada una de les nacions ibèriques per a arribar a una harmoniosa solució federativa?

3.—Quina estructura política deuria donar-se a la federació de pobles ibèrics?

4. — Quina orientació deuria pendre la política ibèrica en l'ordre internacional?

LES REFORMES D'ENSENYAMENT A ALEMANYA.

Ens plauria de resumir en el present article el sentit i l'abast de les grans reformes d'ensenyament a Alemanya durant els últims anys, arran de la nova constitució política. Per tal de sintetitzar i precisar més, compendrem la vasta matèria a tractar sota algunes rúbriques.

EL PENSAMENT GERMÀNIC EN EDUCACIÓ. — Seria equivocat pensar que les reformes actuals de l'ensenyament a Alemanya representen un capgirament imprevist, dut per les circumstàncies, o una improvisació ardida sota la direcció d'uns quants. Tot el que s'ha fet respon per complet a un pensament que vé cristallitzant de fa segles i constitueix el moll de la vida alemanya, no sols en l'ordre educatiu, sinó en la més vasta esfera del govern i sobretot del règim social, un règim social tan propi, tan definit, tan característic, que passa a ésser règim nacional per excel·lència en front de tots els altres que puguin existir en el món. Nosaltres no ens acontentaríem de dir que l'arrel de les actuals reformes es troba en els grans pedagogs Comenius, Froebel Pestalozzi, sinó en els grans artistes, en els grans filosofs, definidors i plasmadors de l'ànima nacional: Fichte, Hegel, Schiller, fins aquells que per llur universalitat semblen transcendir l'esfera alemanya com Kant i Goethe. La filosofia idealista, la filosofia del jo i de la idea, de la qual escrivia Schiller a Humbold: «En últim terme nosaltres dos som idealistes i ens avergonyiríem si els venidors diguessin de nosaltres que foren les coses les que ens formaren i no nosaltres que formàrem les coses», la filosofia que en últim terme no accepta més que les forces creadores de l'esperit; aquesta filosofia i els seus corol·laris són la matriu de tota norma educativa a Alemanya, com ho són del seu règim social i de govern. L'*escola unificada*, l'*escola del treball* i àdhuc l'escola *extraconfessional*, que constitueixen les bases essencials de l'actual reforma d'ensenyament, tenen arrels profundíssimes i poderoses en el pensament alemany que neix i es produeix del fons dels segles amb excepcional i esplèndida (precisa dir-ho) consistència. La vetlla mateix de la gran guerra, la part més substantiva d'aquesta reforma estava implícitament plantejada. El daltabaix polític no ha fet més que facilitar el camí de l'execució.

L'IDEAL EXTREM. — Donarà una idea clara de la posició actual d'Alemanya en ordre a l'ensenyament, una visió ràpida del criteri educatiu de l'extrema esquerra que representa el pensament alemany en la seva manifestació més genuïna i del qual les reformes realitzades fins ara gairebé no són sinó esqueixos. Aquest ideal extrem ens ve exposat per un autor socialista, el doctor Lowenstein. Presenta Lowenstein el pla complet de la «Einheitsschule» (l'*escola unificada*), ço és, un vast sistema d'ensenyament que ha de facilitar a tothom, i molt especialment als proletaris, la màxima possibilitat d'èxit en la vida. Per això cal tenir cura de l'infant des d'abans del naixement. Les mares han d'ésser objecte d'atencions especials, i l'infant, si cal, s'ha de portar al «Kinderhut», institució semblant al «Kindergarten» per a les primeres edats. Després el «Kindergarten» guardarà fins a l'edat de vuit anys l'infant qui, passada aquesta edat, entrarà a la «Grundschule» o escola bàsica, on romandrà fins a catorze. Darrera la «Grundschule» hi haurà la «Oberschule» fins a setze anys, la qual completarà la formació teòrica i servirà de transició per a anar a la Universitat, on tindrà lloc la formació professional especialitzada. La «Grundschule» o escola bàsica no serà, però, com les d'ara. El treball manual hi tindrà tanta importància com els ensenyaments anomenats *literaris*; els infants es dividiran en grups petits, com a petites associacions, i els ensenyaments es sistematitzaran el menys possible. Així mateix es procurarà arrencar els coneixements de les realitats locals a base de la llengua i dels elements que les localitats ofereixin.

L'organització del doctor Lowenstein involucraria la supressió de les escoles preparatòries i particulars, la fixació del règim que permetés a tots els capacitats el pas cap als alts estudis i la neutralització de l'escola en matèria religiosa.

Heu's aquí, en línies generals, ço que podríem anomenar *programa màxim educatiu a Alemanya*, vers la realització del qual s'orienten decididament tots els esforços.

EL QUE S'HA FET. — a) *La unificació de l'ensenyament.* — No s'ha pogut anar de cop i volta a la «Einheitsschule» somniada, però s'ha donat un bon pas creant una mena de «Grundschule» per la qual han de passar els quatre primers anys d'estudi tots els infants sense distinció de classes. La tendència és de suprimir les escoles privades i preparatòries que tenen caràcter d'explotació i resulten al capdavall reservades als rics. Es respecten només les que serveixen per a assaigs i estudis especials. Passats els quatre anys a la «Grundschule», els alumnes s'hi poden perfeccionar fins a catorze anys o poden ingressar a l'ensenyament secundari. Per les dificultats que presenta, sobretot econòmiques, no s'ha obert el pas per a tothom a aquest ensenyament, via obligada per als estudis universitaris i superiors; però la llei obliga els Estats i els Municipis a donar facilitats perquè ningú que sigui apte no es trobi aturat per la manca de béns. L'ensenyament secundari no ha sofert encara cap modificació en la seva estructura externa, però ha estat ja acordada la creació d'un tipus d'escola secundària més en relació amb la «Grundschule» que durarà sis anys a partir dels catorze que han de tenir els deixebles en sortir de l'escola bàsica, i que serà un establiment de transició per a l'entrada a la Universitat.

b) *El caràcter dels ensenyaments.* — La part més substantiva de les reformes d'ensenyament a Alemanya és sens dubte la que es refereix al seu esperit sintetitzat pel que s'anomena *escola del treball* (Arbeitsschule). L'escola del treball, somni de la pedagogia alemanya, no està encara plenament realitzada; però les noves reformes i la posició que amb elles s'adopta condueix de pressa a l'efectivitat d'aquest ideal, madurat intensament pels pedagogs de l'Alemanya contemporània (Lietz, Kerschensteiner, Gaudig). L'*escola del treball* no vol ésser únicament una escola on es practiquin els treballs que podríem anomenar *manuals*. Dins d'aquestes formes externes hi ha a Alemanya un pensament d'edu-

cació, fill de l'esperit nacional, d'imponderable transcendència. L'*escola del treball* és el tipus d'escola idealístic en virtut del qual cada alumne, per les activitats pròpies, *es* produeix el món. Gentile, l'idealista italià, no arriba pas a una conseqüència gaire diferent en el seu «Sommario de Pedagogia». Per mitjà de l'*escola del treball* l'Alemanya vol forjar l'esperit dels seus homes. Vegi's si no, com Kerchensteiner, a base de la seva escola de treball, munta tota la formació dels alumnes, sobretot en els aspectes més profundament morals que són els motivadors de totes les activitats. Conseqüència també dels principis idealístics en aquesta escola són la comunitat del treball per petits grups d'alumnes que s'associen, cosa que ja es practica actualment, i àdhuc el centrar les activitats en l'ambient i la vida local, ensenyament en l'idioma matern, estudi de la natura circumdant, penetració de les activitats socials i polítiques de la localitat. Sobre aquest punt, que podria donar lloc a suposicions contradictòries, cal recordar que en una pedagogia idealista no's presenta l'ambient com un principi actiu, el principi actiu és en l'ànima del deixeble; l'ambient és una matèria passiva i amorfa que l'esperit devora i ultrapassa.

c) *Reformes de caràcter religiós.* — La introducció de la llibertat de consciència tant pels mestres com pels deixebles, ha estat un fet d'ençà de la nova constitució. D'aquí han nascut lluites i opinions el resultat de les quals ha estat una diversificació d'escoles (escoles confessionals, escoles laiques, etc.). Nosaltres creiem que tant l'escola confessional (en formes variadíssimes) com l'escolalaica caben dintre el pensament filosòfic alemany, però és de témer que la il·limitada possibilitat de fragmentació confessional porti a un atomisme que en el seu conjunt no serà sinó un laicisme filosòfic amorf. Aleshores potser restaran només, d'una banda, l'escola catòlica, única confessió universal i substantiva, i de l'altra aquest conjunt que serà en el fons l'escola laica.

d) *Els Consells de pares.* — Una de les novetats més curioses és aquesta dels Consells de pares. L'objecte d'aquests Consells que es creen al costat de cada escola és, segons llur reglament, «eixamplar i estrènyer les relacions entre l'escola i la llar i assegurar la cooperació entre els pares i l'escola i llur recíproca influència». El Consell està constituït per pares o tutors d'alumnes assistents a l'escola. El Director pot servir-se del Consell com a cos consultiu, però això no lleva a aquest la llibertat de reunir-se pel seu compte. El Consell pot expressar el seu criteri sobre la vida de l'escola i les millores generals que s'hi poguessin introduir, amb exclusió dels casos particulars, excepte quan en assumpte greu sobre un alumne és demanada opinió al Consell pels pares d'aquest. Es difícil de relacionar aquesta novetat amb l'esperit que orienta la pedagogia i la vida alemanya en general, no pas perquè no hi tingui alguns lligams, sinó perquè, al nostre entendre, té la vida alemanya principis molt més forts i poderosos que s'hi oposen. Nosaltres creuríem que és una cosa purament formal, nascuda del corrent *sovietista* que agitava l'Alemanya en el moment de la implantació de les reformes educatives. D'altra banda, nosaltres no critiquem el fet de la creació d'aquests Consells prop de l'escola. Més aviat ho creiem una millora ardida que hauria de poder ésser consolidada i escampada per tots els països.

CONSIDERACIONS FINALS. — A propòsit de les reformes d'ensenyament a Alemanya poden fer-se algunes consideracions que hem reservat aposta per a l'acabament del present article. Fa més d'un segle que la influència de la pedagogia alemanya o de l'esperit alemany en l'ensenyament és decisiva en el món. Talment és així, que gairebé podríem afirmar que ço que en diem per antonomàsia *pedagogia*, especialment caracteritzat de Rousseau i Pestalozzi ençà, és en els seus trets cabdals la pedagogia alemanya. El corrent de la pedagogia pragmatista no li ha pres ni li podia pendre aquesta supremacia en el món, i d'altra banda el positivisme pedagògic, que no pot subsistir sense una filosofia substantiva, de fet quan cerca protecció es refugia en els principis que han inspirat sempre als pedagogs alemanys.

Per això quan es parla de pedagogia nova, sigui on es vulgui, els principis que hem retret de l'*escola del treball* alemanya són en últim terme els que corren de boca en boca.

Però al nostre entendre el problema és un altre. No es tracta de defugir el que té un valor positiu i s'imposa per si mateix. El que fa por més aviat, és que no circulant avui per aquests principis pedagògics cap explicació filosòfica tan fonamentada com la que constitueix el nervi de la personalitat alemanya, en aplicar la nova pedagogia sense la deguda reflexió, no s'abdiqui impensadament de principis substantius propis, i no es pleguin els esperits al que és precisament norma de conquesta d'una nació absorbent i imperativa.

Però hi ha una altra consideració a fer que es relaciona estretament amb l'anterior. Deia el distingit pedagog senyor Luzuriaga, en un article publicat en *Revista de Pedagogía*, parlant precisament de la reforma escolar alemanya, que si volguéssim representar-nos gràficament la situació actual de la instrucció pública a Europa, podríem fer-ho dividint-la en zones: la zona glacial seria l'Occident (Espanya, França, Portugal i, segons com, Anglaterra); la zona temperada, el Centre (Alemanya i Austria); la zona tòrrida, l'Orient (Rússia). Al nostre entendre, això només es pot dir prenent com a *pedagogia* aquest tipus de *pedagogia* que nosaltres considerem característicament alemany. Altramens, França no pot ésser considerada en la zona glacial. A França (i això té patentíssim), es remouen intensament els problemes d'educació. I es remouen precisament per un esforç instintiu d'alliberament de principis pràctics i de restauració de les valors essencials d'una pedagogia francesa).

Aquest alliberament que la França persegueix pot tenir una importància extraordinària. Potser es tractaria de separar ço que fins ara se'ns presenta confós sota el nom de *pedagogia*, és a dir, ço que són adquisicions modernes aplicables a totes les escoles del món, de ço que és pedagogia alemanya, pensament alemany, filosofia alemanya, l'acceptació cega del qual pot representar per als pobles una supeditació veïna de l'anullació de llur personalitat.

ALEXANDRE GALÍ

(Del *Butlleti dels Mestres*.)

LES ORIENTACIONS POLITIQUES DELS POBLES LLATINS AL MEDITERRANI.

Veu's aquí el programa de les conferències que sota aquest títol ha donat el nostre amic R. Gay de Montellà:

PRIMERA CONFERENCIA. — *El Mediterrani històric, estratègic i comercial.* — El Mar de la civilització. L'imperialisme romà. La preponderància de les ciutats italianes. L'imperialisme de la Confederació catalano-aragonesa. Indiferència de Castella per la política de predomini.

Importància estratègica del Mar Interior. El camí de les Indies. Valorització de les posicions angleses franceses, italianes i espanyoles.

La conquesta de l'espona africana. El Pacífic, eix del moviment comercial del món, no pot disputar al Mediterrani el predomini de la política mundial.

Els mercats mediterranis. Lluita per la dominació dels mercats orientals i dels productes de la conca mediterrània.

SEGONA CONFERENCIA.—*Els ideals d'avant-guerra pel predomini polític en la conca del Mediterrani.* — La trajectòria anglesa i el pensament de Delcassé coincideixen en 1904. Abast del pensament del polític francés. La Itàlia en l'òrbita de la *Triplice*. Espanya dintre l'òrbita anglo-francesa. Imprecisió del pensament espanyol en front les negociacions. L'acord d'apoiament recíproc de 1907.

Sondeig de França per arribar a

una aliança amb Espanya en 1913. Objectiu d'aquesta aliança.

L'equilibri mediterrani en vigílies de la guerra.

TERCERA CONFERENCIA. — *La influència de la guerra en la política Mediterrània.* — Desbaratament dels plans de la Intel·ligència. El desequilibri mediterrani produït pel fet de la neutralitat italiana. Com aquesta neutralitat influeix en la posició política que adoptà i guardà Espanya des del començament del conflicte. Itàlia entra en la guerra per a mantenir el seu ideal històric en el Mar llati.

Les campanyes d'Orient. Problema que plantejava la invasió russa. Els somnis eslaus. Podran eviure amb la transformació que s'opera en el món?

Activitat de les potències mediterrànies a l'Orient. La lluita pel petroli en front dels ideals religiosos perseguits a Orient.

QUARTA CONFERENCIA. — *Política del pervindre en el Mediterrani occidental. Política que els fets dicten a Espanya. El pensament de Catalunya.* — L'eix de la política francesa en el Mediterrani. La lliure comunicació de la metròpoli amb l'Imperi africà. L'ideal de la instauració del nou imperi islàmic. Les exigències de defensa franceses i les *necessitats* estratègiques. La flota submarina. Concessions de la Conferència de Washington. La qüestió de Tànger. Verdaders motius de la reclamació francesa.

La il·lusió de Mahó. Valorització d'aquesta plaça forta.

Espanya i Itàlia enfront de la política d'intervenció en la lliure comunicació de l'Estret. Aquesta és el postulat de la política hispano-italiana en la intel·ligència econòmica pel comerç a Sud-Amèrica.

El pensament de Catalunya en la política africana. Necessitat de què sigui ella la que imposi les futures orientacions polítiques mediterrànies.

UNA CONFERENCIA

Extractem la lliçó que Cristòfor de Domènec digué davant dels amics del Centre A. de D. de C. de Reus, segurs de contribuir amb una aportació més a la nostra enquesta *Entre la crítica i l'ideal.*

Després de les salutàcions i dels regraciaments de rúbrica, comença el conferenciant dient que davant la crisi espiritual per què passa avui Catalunya, conceptua com un deure parlar d'un tema com el de «Cultura i Nacionalisme», actualíssim com cap.

Cristòfor de Domènec exposa el diferent contingut que, a son juí, té la paraula «Cultura» per a tot poble, segons si aquest gaudeix o no de la seva sobirania, car essent la cultura una modalitat autòctona de cada poble, i per tant quelcom d'anexe a la nacionalitat, aquella serà cosa distinta quan la nacionalitat pugui o no desenrotllar-se lliurement. Si cultura és sinònim de civilització per als pobles lliures, resulta, pel contrari, quelcom d'antagònic i fins d'enemic per als pobles esclaus. En els pobles lliures és impossible dissociar la cultura del'essència de llur nacionalitat; en els pobles que no han assolit o no han recuperat la sobirania, aquests dos termes gairebé sinònims, Cultura i Nacionalisme, s'excloeixen. I aquest és el cas de Catalunya.

Després d'estudiar amb minúcia els resultats socials que el predicament d'una cultura a base d'aportacions foranes ha produït en nostra pàtria, on el poble veritable més s'ha donat compte del divorci que aquella cultura establia entre els pensadors i les multituds que no pas dels minúsculs benifets que als intel·lectuals produïa, Cristòfor de Domènec arriba a fer una definició personal i justíssima del concepte de cultura. Cultura no és solament, com pretén Nietzche, la unitat d'estil artístic d'un poble, sinó una harmonia mental, un consentiment general en la tria de les valors i dels interessos espirituals i materials d'un poble; i encara més, la conformitat absoluta d'un grup humà d'originals i pròpies maneres de conducta, fundada en ço que el conferenciant nomena «criteris de vida», fills dels instints, impossibles d'adoptar a caprici i en els que rau la substància mateixa de la nacionalitat i de la civilització.

Essent, doncs, tota cultura una resultant dels instints propis, Cristòfor de Domènec conclou que tot poble que posseeix originàriament aquests instints, o mor o és lliure. I es pregunta: el poble català, no estaria també en l'alternativa de morir o de lliberar-se? Així el filosof català arriba a trobar, per deducció, la raó gairebé científica del resorgiment de Catalunya com a nacionalitat.

Tota cultura catalana, afirma el conferenciant, que no porti a un desenllaç i el guany de la qual no sia pastat amb dolor; tota cultura catalana que només tendeixi a petites regles doctrinals i estigui edificada a base d'imitacions servils d'estrangeria, és una cosa traidora a la causa de Catalunya. Per a un poble en camí de la seva lliberació, la única cultura possible és la que crea i concentra força, no pas imitant, sinó filtrant el que pugui demanar a les altres cultures.

En paragrafs de brillant estil i d'interès creixent, el conferenciant exposa com els que han estat fins ara els directors de la catalanitat i de la cultura no han fet més que crear un estol d'escéptics en el futur triomf català, duent el poble a la narcotització, a l'estancament de la seva vigoria. I pregunta: què és preferible, una cultura sense pàtria, o una pàtria sense cultura? El conferenciant avantposa el sentit de pàtria a tot altre sentit, afirmant que els catalans s'han venut, a canvi d'una cultura fantasma, la seguretat d'una pàtria lliure.

En cloure la seva magnífica dissertació, el conferenciant exhorta els catalans a no desencoratjar-se en el camí de la lliberació de la pàtria i termina son discurs amb una dita del soldà Abu-Beker als seus soldats, en temps de la guerra santa: «Una nit de centinella és més profitosa per a la salvació que dos mesos d'oració», recomanant que tots els catalans siguin amatent centinelles en la vetlla del triomf de la catalanitat.

CAL ESMENTAR

Els comentaris del R. Manuel Trens, amb motiu del centenari de Sant Francesc de Sales, en el n.º 66 de la revista *Vida cristiana*, de l'abadia de Montserrat.

— Les opinions reportades per *L'art libre* i l'individualisme afirmat per alguns bons autors amb motiu dels temes de justícia, pau, comprensió, etc., i de la polèmica Romain Rolland-Barbusse.

Imp. J. HORTA· Girona, 11.-Barcelona

Obres publicades per la SOCIETAT CATALANA D'EDICIONS

1. **Alexandre Plana**: *Les idees polítiques d'en Valentí Almirall* 2.50
2. **Prudenci Bertrana**: *Proses bàrbares* (Agotada) 3.50
3. **J. Pous i Pagès**: *La vida y la mort d'en Jordi Fraginals* ..... 4.—
4. **Manuel de Montoliu**: *Estudis de Literatura catalana* Pròleg de Miquel S. Oliver 3.50
5. **Ramon Turró**: *Orígens del coneixement*. Volum I ..... 3.—
6. **Ramon Turró**: *Orígens del coneixement*. Volum II ..... 3.—
7. **A. Rovira i Virgili**: *Història dels moviments nacionalistes*. Pròleg de P. Corominas. Primera sèrie 3.50
8. **A. Rovira i Virgili**: *Història dels moviments nacionalistes*. Segona sèrie 3.50
9. **Apeles Mestres**: *Llibre d'or*. Cent cançons populars de diferents països..... 4.—
10. **F. Pi i Margall**: *La qüestió de Catalunya*. (Escrits i discursos.) Pròleg de Rovira i Virgili, amb una biografia de Pi i Margall.. 2.50
11. **Cebrià Montoliu**: *Walt Witman*: L'home i sa tasca 3.50
12. **Ignasi Ribera i Rovira**: *Contistes portuguesos*. Traducció catalana 3.50
13. **Alexandre Plana**: *Antologia de poetes catalans moderns* ..... 4.—
14. **A. Rovira i Virgili**: *La nacionalització de Catalunya* ..... 2.—
15. **A. Rovira i Virgili**: *Història dels moviments nacionalistes*. Tercera i última sèrie 3.50
16. **Alfons Maseras**: *Contistes francesos*. Traducció catalana 3.50
17. **Captain Morley**: *La guerra de les nacions*. Volum I 2.50
18. **J. M. López-Picó**: *Poesies*..... 3.50
19. **Carles Riba**: *Històries extraordinàries d,Edgar A. Poe*. Sèrie I 3.50
20. **A. Rovira i Virgili**: *Debats sobre el catalanisme* ..... 3.—
21. **Prudenci Bertrana**: *La lloca de la viuda* i altres narracions 3.50
22. **Alexandre Plana**: *Sol en el llindar*. Poesies. 3.50
23. **E. A. Butti**: *Llucifer*. Versió catalana de Joan Fabré i Oliver ..... 3.—
24. **Carles Soldevila**: *Plasenteries* ..... 3.—
25. **Pompeius Gener**: *La Dona mediterrània*, aplec de llegendes històriques. Volum I..... 4.—
26. **Pompeius Gener**: *La Dona mediterrània*, aplec de llegendes històriques. Volum II .... 4.—
27. **Raimond Casellas**: *Etapes estètiques*. Pròleg d'Eugeni d'Ors. Volum I 4.50
28. **Raimond Casellas**: *Etapes estètiques*. Epíleg de *Xenius*. Volum II 4.50
29. **Captain Morley**: *La guerra de les nacions*. Volum II 3.50
30. **Carles Riba**: *Històries extraordinàries d'Edgar A. Poe*, Sèrie II ..... 4.—
31. **A. Rovira i Virgili**: *Les valors ideals de la guerra* ..... 4.—
32. **Lluís Via** *Cullita*. Poesies 3.50
33. **Miquel S. Oliver**: *Catalunya en temps de la Revolució francesa*. Primera sèrie 4.50
34. **Plàcid Vidal**: *Infinit*. Volum I 3.50
35. **Plàcid Vidal**: *Infinit*. Volum II..... 3.50
36. **Ferran Agulló i Vidal**: *Marines* ..... 4.—
37. **Joan Pons i Massaveu**: *Com anàvem dient*. 4.—
38. **A. Rovira i Virgili**: *Nacionalisme i Federalisme* ..... 4.—
39. **Ferran Agulló i Vidal**: *De tots temps*. Poesies ..... 4.—
40. **Alfons Maseras**: *Contes a l'atzar* ..... 4.—
41. **Joaquim Riera i Bertran**: *Faules velles* .... 4.—
42. **Captain Morley**: *La guerra de les nacions*. Volum III. ..... 4.—
43. **Manuel Marinel·lo**: *Contes de reis i de princeps* ..... 4.—
44. **J.M. López-Picó**: *Poesies* (1915-1919)..... 4.—
45. **Captain Morley**: *La guerra de les nacions*. Volum IV ..... 4.—
46. **Alfons Maseras**: *Interpretacions i motius* .. 4.—
47. **Pau Griera i Cruz**: *Desferres*. Novel·les .. 4.—
48. **Francesc Puig i Alfonso**: *Curiositats barcelonines*. Volum I ..... 4.—
49. **Francesc Puig i Alfonso**: *Curiositats barcelonines* Volum II ..... 4.—
50. **L. Nicolau d'Olwer**: *Comentaris*. (1915-1917). 4.—
51. **Josep Massó Ventós**: *Totes les cordes*..... 4.—
52. **Francesc Puig i Alfonso**: *Curiositats barcelonines* Volum III 4
53. **Josep Massó Ventós**: *Ideari de l'Amic*. Volum I ..... 4.—
54. **Alfons Maseras**: *El Llibre de les hores Cruentes* ..... 4.—

OBRES EN PREPARACIÓ

Perrault (Contes per a infants) Il·lustracions de Torné Esquius

Del natural... I del meu humor.—Joaquim Ciervo.

La guerra de les nacions (Vol. V i últim).—Captain Morley.

Les multituds.—Raimond Casellas

Els sots feréstecs.—Raimond Casellas.

El mirall imaginari.—Alexandre Plana

Ideari de l'Amic (Segon volum) Josep Massó Ventós

Antologia de poetes portuguesos.—Ignasi Ribera Rovira

Del país dels tarongers.—Ignasi Ribera Rovira

Diàlegs literaris i altres assaigs de crítica.—Josep Ferran i Mayoral

Noves faules.—Joaquim Riera i Bertran

Marines (Segon volum).—Ferran Agulló i Vidal

Herències (Novel·la).—Maria Domènech de Cañellas

L'anhel Cantaire (Poesies).—Plàcid Vidal

Cataluya en temps de la Revolució francesa (Segona sèrie) Miquel S. Oliver

Història de la pintura catalana fins al segle XVIII (Cinc volums).—Raimond Casellas

Sepulcres històrico-artístics de Catalunya (Dos volums) Adolf Alegret

:: **ADMINISTRACIÓ: Llibreria Puig i Alfonso, Plaça Nova. — VENDA: A totes les Llibreries** ::

TALLER DE JOIERIA

Jaume Mercadé

Passeig de Gracia, 46 - Telèfon 1373 A

Llibreria Nacional Catalana

GALERIES LAIETANES

GRAN VIA, 613 Telèfon A 4902

Publicacions de LA REVISTA

Administració, Corts Catalanes, 613

DARRERS LLIBRES PUBLICATS

TRADUCCIONS I FRAGMENTS, de Joaquim Folguera; POESIES, de Ferran Soldevila; ESTUDIS NAPOLEÒNICS, de Carles Rahola.

EN PREMSA

POESIES, de J. Millàs Raurell; CANÇONS DE TAVERNA I D'OBLIT, poesies de J. M. de Sagarra; ASSAIGS, de J. M. Capdevila.

LIRICS MUNDIALS. — POESIES D'A. CHENIER, trad. de Joan Arús, pròleg de Gabriel Alomar.

VOLUMS D'ART: Torres García i Manolo Hugué.

EN PREPARACIÓ

ALTRES LLIBRES: de J. Salvat-Papasseit, Ildefons Suñol, F. Sitjà, Gabriel Alomar, Joan Creixells, Manuel Reventós, J. Puig i Ferrater, Ramon Reventós, Antoni Closas, Tomás Garcés, Clementina Arderiu, Francesc Cambó, M. Vidal i Guardiola, Cristòfor de Domènech, Josep Pla, J. M. Junoy, Enric Jardí, J. Estelrich, Carles Soldevila, Ricart Permanyer, J. M. Lòpez-Picó, Carles Riba, etc.

EN ESTUDI

ANTOLOGIES POPULARS DE LA REVISTA: Els trobadors catalans, Les cròniques, Els Jocs Florals, etc.

VIATGES, MEMORIES, EPISTOLARIS: Records de Joan Maragall, per Josep Pijoan.

LÍRICS MUNDIALS: Leopardi, Rupert Brooke, Goethe.

Edicions PATRIA

Subscriviu-vos a la

HISTORIA NACIONAL DE CATALUNYA

de n'ANTONI ROVIRA I VIRGILI

Ho podeu fer en les següents llibreries: Verdaguer, Rambla del Mig; Puig i Alfonso, a la Plaça Nova; Editorial Poliglota, carrer de Petritxol; Nacional Catalana, Gran-via, 613 i en la nostra direcció: Diputació, 95; teléfon, 157 H.